

Załącznik do uchwały nr.....

Rady Gminy Bielsk Podlaski

z dnia2025 r.

Strategia Rozwoju Gminy Bielsk Podlaski na lata 2026-2035

Bielsk Podlaski, 2025

Zamawiający:

Gmina Bielsk Podlaski
ul. Mickiewicza 46
17-100 Bielsk Podlaski

Wykonawca:

Westmor Consulting Urszula Wódkowska
Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek
Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo

Zespół autorów:

Kierownik Projektu – Karolina Drzewiecka
Konsultant – Joanna Kaszubska
Analityk – Zuzanna Ciska

Spis treści

Wstęp.....	4
1. Wnioski z diagnozy.....	13
1.1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej gminy.....	13
1.2. Analiza SWOT	20
1.3. Potencjał gminy.....	22
1.4. Bariery i potrzeby rozwojowe	23
2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym, kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych i oczekiwane rezultaty planowanych działań	24
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	40
3.1. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych.....	40
3.2. System powiązań przyrodniczych	43
3.3. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych.....	47
3.4. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej.....	49
4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	55
4.1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrona powietrza, przyrody i krajobrazu.....	55
4.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....	59
4.3. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.....	61
4.4. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.....	64
4.5. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego	64
4.6. Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej	65
4.7. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW.....	69
4.8. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko ..	70
4.9. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.....	70
4.10. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji i remediacji.....	72
5. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań	73
6. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy Bielsk Podlaski	75
7. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	75
8. Ramy finansowe i źródła finansowania	79
Spis tabel i rysunków.....	89

Wstęp

Strategię rozwoju jednostki samorządu terytorialnego (JST) sporządza się na podstawie art. 10e. i 10f ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2025 poz. 1153).

Strategię rozwoju sporządza się w formie tekstowej oraz graficznej zawierającej zobrazowanie treści, w szczególności: modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej i obszarów strategicznej interwencji.

Strategia rozwoju jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń, implikując przejście ze stanu istniejącego do pożądanego, wyrażonego w wizji rozwoju. Strategia rozwoju stanowi najważniejszy dokument przygotowywany przez samorząd gminny, który określa priorytety i cele rozwoju społeczno-gospodarczego danej jednostki.

Niniejszy dokument strategiczny stanowi również podstawę do opracowania i wdrażania projektów współfinansowanych m.in. ze środków zewnętrznych.

W ramach prac nad strategią rozwoju przeprowadzono diagnozę, której celem była analiza potencjału społeczno-gospodarczego Gminy Bielsk Podlaski, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania. Diagnoza jest punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i działań¹.

W oparciu o wnioski z przeprowadzonej analizy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy w Strategii Rozwoju przedstawiono plan działań do 2035 roku. Określone zostały następujące elementy: misja i wizja rozwoju, cele strategiczne i operacyjne oraz sposób realizacji i finansowania Strategii, ze wskazaniem podmiotów zaangażowanych w jej wdrażanie. Ponadto przedstawiono działania, które pozwolą osiągnąć zakładane długookresowe cele strategiczne.

Uwarunkowania programowe

Strategia Rozwoju Gminy Bielsk Podlaski na lata 2026-2035 stanowi dokument bazowy, który określa, jakie działania powinny być wdrażane, aby wspierać dalszy rozwój Gminy, przede wszystkim w sferze społecznej i gospodarczej, ale także wpływać na ożywienie sfery kulturalnej i turystycznej z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju. Przy jej formułowaniu, pod uwagę wzięto założenia obowiązujących dokumentów strategicznych wyższego rzędu, tj.:

— Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),

¹ Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Bielsk Podlaski na lata 2026-2035 stanowi odrębny raport. W niniejszej Strategii uwzględniono najważniejsze wnioski z diagnozy.

- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.,
- Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026,
- Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030,
- Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły,
- Planu przeciwdziałania skutkom suszy,
- Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym.

Poniżej dokonano opisu zgodności założeń strategicznych Gminy z dokumentami wyższego rzędu.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia została przyjęta uchwałą Nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (M.P. 2017 poz. 260). Głównym celem Strategii jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

W dokumencie określono następujące cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną,
- Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony,
- Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Cele zakładane do realizacji przez Gminę wpisują się w cele i kierunki działań zawarte w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, głównie w cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu, kierunek interwencji – zwiększenie efektywności programowania rozwoju poprzez zintegrowanie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego oraz zapewnienie realnej partycypacji społecznej, a także Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, kierunki interwencji – aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom miasta, rozwój obszarów wiejskich i wzmocnienie sprawności administracyjnej samorządów terytorialnych oraz ich zdolności do współpracy z partnerami na rzecz rozwoju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Jest to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. i został przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą nr 102 z dnia 17 września 2019 r.

(M.P. 2019 poz. 1060). Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Powyższy cel realizowany jest poprzez trzy cele szczegółowe polityki regionalnej:

1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.
2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.
3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Założenia strategiczne Gminy Bielsk Podlaski zostały określone z uwzględnieniem postanowień Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku

Strategia została przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą nr 105 z dnia 24 września 2019 r. (M.P. z 2019 r. poz. 1055).

Cel główny Strategii brzmi: Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa ruchu uczestników i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym. Zrealizowanie powyższego celu wymagać będzie osiągnięcia następujących kierunków interwencji:

- kierunek interwencji 1: budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce;
- kierunek interwencji 2: poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym;
- kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności;
- kierunek interwencji 4: poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów;
- kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko;
- kierunek interwencji 6: poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.

Założenia strategiczne Gminy Bielsk Podlaski, obejmujące usprawnienie transportu zbiorowego, wpłyną na osiągnięcie celu głównego Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026

Program przyjęty został uchwałą nr 242. Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 2023 r. Głównym celem Programu jest: Zwiększenie odporności zasobu zabytkowego w Polsce.

Powyższy cel realizowany będzie przez Gminę Bielsk Podlaski poprzez następujące cele szczegółowe:

1. Weryfikacja wybranego zasobu zabytków i wzmocnienie narzędzi ochrony dziedzictwa o wyjątkowej wartości,
2. Wzmocnienie potencjału organizacyjnego systemu ochrony zabytków,
3. Rola zabytków w zrównoważonym rozwoju (edukacja i partycypacja).

Jednym z celów operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Bielsk Podlaski na lata 2026-2035 jest 1.1. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury społeczno-rekreacyjnej i kulturalnej. Zgodnie z powyższym oba dokumenty są ze sobą spójne.

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

Dokument został przyjęty uchwałą nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.

Misja Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego brzmi: **Ambitne Podlaskie**.

Misja Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego wyraża filozofię planowanych zamierzeń i jest skierowana zarówno do mieszkańców, jak i do otoczenia. Wyraża w skrótovej formie wyjątkowość czy specyficzność planowanych działań oraz wartości i zasoby, na których mają się opierać. Województwo podlaskie jest zwrócone ku przyszłości i zmierza do pełnego wykorzystania swojego potencjału nie tyle naśladować inne regiony, co wdrażając najnowsze, dopiero rodzące się rozwiązania i dokonując w ten sposób skoku rozwojowego. Głównym potencjałem regionu są mieszkańcy, a w szczególności ich ambicja, pracowitość – aktywność zawodowa i społeczna, wysokie i rosnące kompetencje. Atutem regionu są także unikalne walory środowiska i stosunkowo wysoka jakość życia. Wszystko to zapewnia regionowi przewagę w zakresie kluczowego czynnika rozwoju jakim jest kapitał ludzki. Cechami wyróżniającymi ambitne podlaskie jest także wyjątkowa rodzima przedsiębiorczość tworząca podstawę gospodarki oraz zdolność do współdziałania w sferze gospodarczej, czego przejawami już są prężne inicjatywy klastrowe.

Ambitne Podlaskie:

- w wymiarze gospodarczym dąży do osiągnięcia pozycji dobrze rozwiniętego regionu dzięki wykorzystaniu najnowocześniejszych technologii i rozwiązań organizacyjnych w zakorzenionych i już obecnie dynamicznych sektorach oraz współpracy międzysektorowej,
- w wymiarze społecznym dąży do pozycji jednego z najatrakcyjniejszych pod względem jakości życia mieszkańców regionów w Polsce i w Europie na bazie unikalnych walorów środowiska, bogatego dziedzictwa kulturowego i wysokiej jakości usług publicznych oraz wysokiego poziomu kompetencji mieszkańców,
- w wymiarze terytorialnym dąży do możliwie najlepszego wykorzystania potencjałów rozwojowych i niwelowania słabości różnych części województwa, głównie poprzez rozwój oddolnych inicjatyw lokalnych i formułowanie przez nie cele odzwierciedlające specyfikę danego terytorium,
- w wymiarze organizacyjnym dąży do pozycji regionu sprawnie zarządzanego, korzystnie powiązanego z partnerami krajowymi i zagranicznymi, skutecznie zabiegającego o interes własny i mieszkańców.

Wizja, jako pożądany obraz województwa podlaskiego w 2030 roku brzmi:

Podlaskie: przedsiębiorcze – partnerskie – perspektywiczne

Podlaskie przedsiębiorcze

Cel: Ukształtowanie wizerunku Podlasia jako regionu przedsiębiorczego, innowacyjnego i odpornego na zmiany

Kluczowe założenia:

- Przedsiębiorczość to zdolność do radzenia sobie z wyzwaniami w sposób innowacyjny,
- Przedsiębiorczość ma być cechą nie tylko firm, ale i mieszkańców, instytucji oraz samorządów,
- Edukacja młodzieży ma wspierać rozwój postaw przedsiębiorczych,
- Pracownicy kreatywni i elastyczni będą kluczowym zasobem regionu,
- Rozwijane będą innowacje społeczne i technologiczne,
- Gospodarka regionu ma dążyć do ekspansji i obecności na rynkach międzynarodowych,
- Firmy będą wykorzystywały lokalną wiedzę i zasoby w celu budowania silnej pozycji rynkowej.

Podlaskie partnerskie

Cel: Budowa regionu opartego na współpracy i efektywnym wykorzystaniu zasobów

Kluczowe założenia:

- Region musi zniwelować bariery rozwojowe wynikające m.in. z ograniczonych zasobów i peryferyjnego położenia,
- Promowane będzie współdziałanie między instytucjami, firmami, jednostkami naukowymi, samorządami – lokalnie i międzynarodowo,
- Rozwój partnerstw publiczno-prywatnych pozwoli na lepsze wykorzystanie zasobów,
- Współpraca międzynarodowa, szczególnie z krajami wschodnimi, będzie istotna dla rozwoju,
- Region będzie atrakcyjny dla inwestorów i pracowników z zewnątrz,
- Sieciowanie firm zwiększy ich konkurencyjność i dostęp do nowych rynków,
- Szkolnictwo wyższe i badania naukowe będą intensywnie współpracowały z gospodarką,
- Edukacja będzie dostosowana do potrzeb pracodawców.

Podlaskie perspektywiczne

Cel: Stworzenie wizerunku regionu atrakcyjnego do życia, pracy i inwestowania.

Kluczowe założenia:

- Region ma oferować dobre warunki życia i rozwoju osobistego mieszkańców,
- Zostaną zniesione bariery społeczne, gospodarcze i przestrzenne,
- Region będzie wspierał firmy oparte na wiedzy i wysoko wykwalifikowanej kadrze,
- Otwartość na zmiany i rozwój stanie się cechą społeczeństwa,
- Cenne zasoby przyrodnicze będą chronione i wykorzystywane zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju,
- Rozwijać się będą technologie OZE i gospodarka obiegu zamkniętego,
- Rolnictwo ekologiczne i zrównoważone będzie wspierane przez nowoczesne technologie,
- Cyfryzacja będzie obejmować wszystkie obszary, podnosząc konkurencyjność,
- Region ma reagować na starzenie się społeczeństwa poprzez aktywizację mieszkańców w różnym wieku,
- Promowane będzie uczenie się przez całe życie i podążanie za trendami globalnymi.

Ponadto we wskazanej Strategii przedstawiona została struktura celów:

Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka:

- cel operacyjny 1.1. Przemysły przyszłości,
- cel operacyjny 1.2. Podlaski system otwartych innowacji,
- cel operacyjny 1.3. Lokalna przedsiębiorczość,
- cel operacyjny 1.4. Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego,

— cel operacyjny 1.5. E-podlaskie.

Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy:

- cel operacyjny 2.1. Kompetentni mieszkańcy,
- cel operacyjny 2.2. Aktywni mieszkańcy,
- cel operacyjny 2.3. Przestrzeń wysokiej jakości.

Cel strategiczny 3. Partnerski region:

- cel operacyjny 3.1. Dobre zarządzanie,
- cel operacyjny 3.2. Kapitał społeczny,
- cel operacyjny 3.3. Partnerstwa międzynarodowe i ponadregionalne,
- cel operacyjny 3.4. Gościnny region.

Strategia Rozwoju Gminy Bielsk Podlaski na lata 2026–2035 jest spójna z celami Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030. W wymiarze gospodarczym, cele operacyjne gminy, takie jak zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej, rozwój turystyki oraz modernizacja transportu i infrastruktury, są bezpośrednio zgodne z celem strategicznym 1 województwa „Dynamiczna gospodarka”, zwłaszcza w obszarach dotyczących przemysłów przyszłości, lokalnej przedsiębiorczości oraz rozwoju infrastruktury cyfrowej (E-podlaskie). W wymiarze społecznym, działania takie jak rozwój usług edukacyjnych, społecznych i kulturalnych czy integracja lokalnych społeczności odpowiadają celowi strategicznemu 2 „Zasobni mieszkańcy”, poprzez wzmacnianie kompetencji mieszkańców, ich aktywności oraz jakości przestrzeni życia. Natomiast w wymiarze przestrzennym, gminne cele dotyczące ładu przestrzennego, ochrony środowiska oraz infrastruktury technicznej są zgodne z celem strategicznym 3 „Partnerski region”, który promuje dobre zarządzanie, rozwój kapitału społecznego oraz tworzenie przyjaznego i zrównoważonego środowiska. Tym samym, strategia gminy wpisuje się kompleksowo w założenia regionalne, wzmacniając ich realizację poprzez działania dostosowane do lokalnej specyfiki.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Aktem obowiązującym jest rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.

Celem Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły jest zapewnienie zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi, zgodnie z zasadami ochrony środowiska oraz potrzebami społecznymi i gospodarczymi. Plan ten ma na celu poprawę i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych, zapobieganie ich degradacji, a także racjonalne zarządzanie wodą w kontekście różnych jej użytkowników – od mieszkańców i rolnictwa po przemysł i energetykę. Kluczowym aspektem PGW jest

identyfikacja zagrożeń, określenie presji antropogenicznych, takich jak zanieczyszczenia czy przekształcenia hydromorfologiczne oraz zaplanowanie działań naprawczych i prewencyjnych.

Działania przewidziane w Strategii są w pełni zgodne z głównym celem PGW Wisła, którym jest zapewnienie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz racjonalne zarządzanie wodą, z uwzględnieniem różnych form presji antropogenicznych. Gmina podejmuje inicjatywy mające charakter zarówno prewencyjny, jak i naprawczy, co wpisuje się w założenia planu wodnego na poziomie dorzecza.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS)

Aktem obowiązującym jest rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy.

Główny cel PPSS, został doprecyzowany czterema celami szczegółowymi:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych,
- zwiększenie retencjonowania (magazynowania) wód,
- edukacja w zakresie suszy i koordynacja działań powiązanych z suszą,
- stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Strategia gminy pozostaje spójna z celami Planu przeciwdziałania skutkom suszy, w szczególności w zakresie zwiększania retencji wód oraz właściwego użytkowania gleb. Gmina Bielsk Podlaski planuje działania mające na celu wzrost naturalnej retencji terenów rolniczych, leśnych i zurbanizowanych, poprzez promowanie praktyk przeciwdziałających erozji i uszczelnieniu gruntów. W strategii pojawiają się odniesienia do racjonalnego zarządzania wodami opadowymi i powierzchniowymi, a także do tworzenia funkcjonalnych stref chroniących glebę i ograniczających nadmierną zabudowę. Takie podejście wzmacnia lokalną odporność na okresy deficytu wody i przyczynia się do długofalowej adaptacji do zmian klimatycznych.

Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym

Aktem obowiązującym jest rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r.

Celem Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym (PZRP) jest ograniczenie negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego, działalności gospodarczej oraz infrastruktury krytycznej. Plan ten identyfikuje obszary szczególnego zagrożenia powodziowego i określa dla nich zestaw działań służących zarówno zapobieganiu

powodziom, ochronie przed ich skutkami, jak i przygotowaniu na sytuacje kryzysowe oraz odbudowie po powodzi. PZRP uwzględnia różne scenariusze powodzi – od częstych do ekstremalnych – i integruje zarządzanie ryzykiem z innymi politykami, jak planowanie przestrzenne, gospodarka wodna czy ochrona środowiska.

W zakresie zarządzania zagrożeniem powodziowym, strategia gminy wykazuje spójność z Planem Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, który kładzie nacisk na ograniczenie skutków powodzi poprzez działania planistyczne, prewencyjne i techniczne. W dokumencie strategicznym gminy pojawiają się elementy służące zwiększeniu chłonności środowiska dla nadmiaru wody, w tym zachowanie i powiększanie powierzchni zalesionych, ochrona terenów cennych przyrodniczo oraz ograniczanie intensywnej zabudowy w przestrzeniach wrażliwych. Dodatkowo, modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, budowa i przebudowa sieci odwadniających oraz rozwój retencji glebowej przyczyniają się do ograniczania ryzyka podtopień i łagodzenia skutków ekstremalnych zjawisk opadowych. Strategia wpisuje się również w podejście zintegrowanego zarządzania ryzykiem powodziowym, łącząc gospodarkę wodną z planowaniem przestrzennym i ochroną środowiska, co stanowi trzon polityki krajowej określonej w PZRP.

1. Wnioski z diagnozy

Zgodnie z art.10a ust.1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2025 poz. 198) podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych. W ramach przeprowadzonej diagnozy dokonano analizy sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Ponadto uwzględniono analizę zdolności inwestycyjnej Gminy i potencjału jakości życia, w tym wyniki badania ankietowego.

Kompleksowa diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Bielsk Podlaski na potrzeby opracowania niniejszej Strategii Rozwoju została opracowana w formie odrębnego raportu.

1.1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej i klimatyczno - środowiskowej gminy

Diagnoza stanu istniejącego gminy Bielsk Podlaski objęła trzy sfery: społeczną, gospodarczą oraz przestrzenną i klimatyczno-środowiskową. W ramach analizy poszczególnych sfer uwzględniono zagadnienia odpowiadające nadrzędnej gałęzi, co umożliwiło zgromadzenie szczegółowych danych nt. analizowanego obszaru.

W pierwszej ze sfer, społecznej, skupiono się na:

- sytuacji demograficznej, obejmującej strukturę wiekową mieszkańców, przyrost naturalny i saldo migracji, prognozę liczby ludności,
- dostępie do placówek edukacyjnych i wynikach w nauce dzieci i młodzieży ze szkół,
- opiece nad dziećmi do lat 3,
- dostępie do usług kulturalnych i różnych form sportu i rekreacji,
- dostępie do usług w zakresie pomocy społecznej,
- dostępie do usług zdrowotnych,
- aktywności społecznej,
- poziomie bezpieczeństwa.

Druga sfera, gospodarcza, uwzględniła następujące zagadnienia:

- liczbę i strukturę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych,
- lokalny rynek pracy, w tym liczbę pracujących i bezrobotnych.

Ostatnia sfera, która skupiła się na warunkach przestrzennych i klimatyczno-środowiskowych, uwzględniała szczegóły dotyczące zagadnień, takich jak:

- strukturę zagospodarowania gruntów,
- walory przyrodnicze,
- jakość powietrza,
- dostęp do infrastruktury komunikacyjnej,
- zasób mieszkaniowy,
- zaopatrzenie w energię elektryczną, ciepło i gaz, a także system wodno-kanalizacyjny i gospodarkę odpadami.

Dodatkowo, w ramach Diagnozy przeanalizowano stan finansów Gminy Bielsk Podlaski.

Podsumowanie sfery społecznej

W 2023 roku Gminę Bielsk Podlaski zamieszkiwało 6 391 osób, co oznacza spadek liczby ludności o 2,08% względem roku 2020. Choć skala depopulacji jest mniejsza niż w sąsiednich gminach, tendencja ta wpisuje się w ogólnopolski trend demograficzny charakteryzujący się starzeniem społeczeństwa oraz ujemnym przyrostem naturalnym. W analizowanym okresie, we wszystkich latach liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń, a tym samym przyrost naturalny był stale ujemny – w 2023 roku wyniósł -97. Jednocześnie na plus należy odnotować fakt utrzymującego się dodatniego salda migracji, które w ostatnich czterech latach nieprzerwanie pozostawało dodatnie – w 2023 roku wyniosło +76. Sytuacja świadczy o atrakcyjności osiedleńczej gminy, zwłaszcza wśród osób młodych i aktywnych zawodowo,

które wybierają osiedlenie się poza miastem Bielsk Podlaski, zachowując jednocześnie powiązania z jego rynkiem pracy i usług.

Struktura wiekowa gminy pokazuje, że większość mieszkańców znajduje się w wieku produkcyjnym – w 2023 roku stanowili oni 53,26% ogółu ludności. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 30,28%, natomiast w wieku przedprodukcyjnym 16,46%. Na tle sąsiednich gmin, Bielsk Podlaski wypada korzystnie pod względem struktury demograficznej – nie tylko notuje najniższy spadek liczby ludności, ale również utrzymuje relatywnie wysoki udział ludności aktywnej zawodowo. Prognozy demograficzne do 2060 roku przewidują, że gmina zachowa stabilność demograficzną, w odróżnieniu od pobliskich gmin takich jak Czyże, Orla, Wyszki czy Narew, gdzie przewidywane są gwałtowne spadki liczby mieszkańców oraz szybkie starzenie się populacji. Dzięki stabilnej bazie ludności w wieku produkcyjnym i relatywnie niskim ubytkom w wieku przedprodukcyjnym, Gmina Bielsk Podlaski ma szansę na utrzymanie aktywności społeczno-gospodarczej w długim okresie.

W zakresie edukacji gmina posiada dwie szkoły podstawowe – w Augustowie i Łubinie Kościelnym – które zapewniają edukację zarówno na poziomie szkolnym, jak i przedszkolnym. Mimo dobrze rozwiniętej infrastruktury oświatowej – obejmującej sale komputerowe, biblioteki i sale gimnastyczne – zauważalny jest brak samodzielnych przedszkoli oraz żłobków, co skutkuje koniecznością korzystania z placówek w mieście Bielsk Podlaski. W 2023 roku liczba oddziałów szkolnych wynosiła 20, a liczba uczniów 318, co oznacza spadek o 18 uczniów względem 2020 roku. Jednocześnie liczba dzieci uczęszczających do oddziałów przedszkolnych wzrosła z 134 do 151, co świadczy o rosnącym zapotrzebowaniu na edukację przedszkolną. Wskaźnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych wynosił w 2023 roku 59,3%, co potwierdza, że znaczna część uczniów korzysta z placówek edukacyjnych poza terenem gminy. Wyniki egzaminów ósmoklasisty pokazują zróżnicowany poziom – lepsze rezultaty osiągała szkoła w Łubinie Kościelnym, z kolei szkoła w Augustowie często wypadła poniżej średnich powiatowych i wojewódzkich. Tendencja poprawy wyników w ostatnich latach pozwala jednak sądzić, że inwestycje w jakość edukacji przynoszą efekty.

W obszarze opieki nad najmłodszymi dziećmi sytuacja pozostaje trudna – na terenie gminy nie funkcjonuje żaden żłobek ani klub dziecięcy. W 2023 roku liczba dzieci do lat 3 wynosiła 115, co stanowi spadek o 38 względem roku 2020. Większość dzieci w wieku przedszkolnym uczęszcza do placówek poza gminą – w 2023 roku wskaźnik ten wyniósł 642 na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat, co wskazuje na potrzebę rozwijania lokalnej oferty opiekuńczo-wychowawczej.

Na terenie gminy działa Gminna Biblioteka Publiczna z dwiema filiami, dysponująca łącznie ponad 19 tysiącami woluminów. W 2023 roku z usług bibliotek korzystało 89 czytelników na

1 000 mieszkańców, a średnia liczba wypożyczeń na osobę wzrosła do 20,3, co świadczy o wysokiej aktywności czytelniczej mieszkańców. Obok bibliotek istotną rolę odgrywają liczne świetlice wiejskie, jednak potencjał tych placówek pozostaje niewykorzystany – niewystarczająca oferta warsztatów i zajęć dla dzieci i młodzieży skutkuje ograniczoną integracją międzypokoleniową i niskim zaangażowaniem społecznym wśród najmłodszych mieszkańców.

Pomoc społeczna świadczona jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Liczba osób korzystających z pomocy systematycznie maleje – z 676 osób w 2020 roku do 419 w 2023 roku. Tendencja ta może świadczyć o poprawiającej się sytuacji materialnej mieszkańców oraz większej samodzielności gospodarstw domowych. Jednocześnie na terenie gminy funkcjonuje Klub Senior+, który oferuje szeroki wachlarz zajęć kulturalnych, edukacyjnych i integracyjnych, przyczyniając się do aktywizacji osób starszych i przeciwdziałania ich społecznemu wykluczeniu. Realizowany jest również Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej – w 2023 roku wypełniono 37 formularzy „Niebieska Karta”, co wymaga kontynuacji działań interwencyjnych i edukacyjnych.

W zakresie bezpieczeństwa publicznego działa 16 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, które w 2023 roku podjęły interwencje w związku z 145 zdarzeniami, w tym 35 pożarami i 101 miejscowymi zagrożeniami. Z kolei Policja odnotowała 464 interwencje, w tym 93 domowe oraz 32 związane z przemocą. Dane te wskazują na stosunkowo wysoką aktywność służb porządkowych, co może wynikać prawdopodobnie z rozproszonego osadnictwa i układu przestrzennego gminy. Niemniej jednak zaangażowanie jednostek OSP oraz wzrost poczucia bezpieczeństwa społecznego stanowią istotne atuty.

Dostęp do opieki zdrowotnej zapewniają dwa niepubliczne gabinety POZ w Łubinie Kościelnym i Chrańbłach. W 2023 roku udzielono 7 491 porad lekarskich, co jest liczbą zbliżoną do danych z lat poprzednich. Brak aptek i dostępnych na miejscu usług specjalistycznych oznacza, że mieszkańcy korzystają głównie z zaplecza medycznego miasta Bielsk Podlaski, co – pomimo relatywnej bliskości – stanowi ograniczenie dla seniorów i osób z trudnościami mobilnościowymi.

Aktywność społeczna w gminie rozwija się dzięki funkcjonującym stowarzyszeniom, fundacjom, licznym Kołom Gospodyń Wiejskich oraz organizacjom działającym w obszarze kultury i dziedzictwa lokalnego. Na uwagę zasługuje systematycznie rosnąca frekwencja wyborcza – np. w wyborach parlamentarnych wzrosła z 35,32% w 2015 roku do 63,74% w 2023 roku – co świadczy o rosnącym poczuciu współodpowiedzialności za życie wspólnoty lokalnej. Organizacje pozarządowe odgrywają istotną rolę w integracji mieszkańców i budowaniu lokalnej tożsamości.

Podsumowując, sfera społeczna Gminy Bielsk Podlaski charakteryzuje się względną równowagą i wyraźnym potencjałem rozwojowym. Mimo pewnych wyzwań – takich jak starzenie się ludności, brak żłobków, niska oferta zajęć dla młodzieży czy ograniczony dostęp do opieki specjalistycznej – atutami gminy są: stabilna demografia, aktywność obywatelska, rozwinięta edukacja podstawowa oraz zaangażowanie mieszkańców. Odpowiednio skoordynowane działania w zakresie polityki społecznej, kultury i usług opiekuńczych mogą przyczynić się do dalszego wzrostu jakości życia oraz zrównoważonego rozwoju lokalnej wspólnoty.

Podsumowanie sfery gospodarczej

W 2023 roku gospodarka Gminy Bielsk Podlaski pozostawała silnie związana z jej rolniczym charakterem – grunty rolne stanowiły aż 71% całkowitej powierzchni gminy, co jednoznacznie świadczy o dominacji funkcji agrarnej w przestrzeni i zatrudnieniu. Rolnictwo jest głównym źródłem dochodów mieszkańców – zarówno poprzez pracę w indywidualnych gospodarstwach, jak i działalność okołorolniczą. Według danych ze spisu rolnego z 2020 roku na terenie gminy funkcjonowało 1 958 gospodarstw rolnych, z czego dominujące były te o powierzchni od 1 do 5 ha. Produkcja roślinna skupiała się głównie na uprawach zbóż – pszenicy ozimej, pszenżyta i kukurydzy, a w hodowli przeważał drób. Gmina prowadzi działania związane z szacowaniem strat po klęskach żywiołowych. Dodatkowo, członkostwo w Podlaskiej Izbie Rolniczej umożliwia rolnikom udział w szkoleniach i korzystanie z doradztwa z zakresu nowych technologii produkcji rolnej. Dzieci z rodzin rolniczych mają możliwość również skorzystania z uczestnictwa w koloniach organizowanych przez Związek Zawodowy Rolnictwa i Obszarów Wiejskich „REGIONY”.

Pomimo rolniczego profilu, w ostatnich latach zauważalny jest proces umiarkowanej dywersyfikacji gospodarki. W 2023 roku na terenie gminy działało 488 podmiotów gospodarczych, w porównaniu do 429 w roku 2020, co oznacza wzrost o 59 firm. Aż 98,36% z nich stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające mniej niż 10 osób. Ich struktura branżowa koncentrowała się wokół dwóch dominujących sektorów: budownictwa (134 podmioty) oraz handlu i naprawy pojazdów (74 podmioty). Tylko 8 firm można było zaliczyć do małych przedsiębiorstw (zatrudniających 10–49 osób), co ukazuje dominację działalności o charakterze lokalnym, często rodzinnej i usługowej. Niemniej jednak rosnąca liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych wskazuje na rozwijającą się przedsiębiorczość mieszkańców i stopniowe rozszerzanie palety usług na rzecz społeczności lokalnej.

Istotnym czynnikiem stymulującym rozwój gospodarczy gminy jest przynależność terenów inwestycyjnych w miejscowościach Haćki i Kotły do Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Obecność takich obszarów znacząco zwiększa atrakcyjność inwestycyjną

gminy, tworząc warunki sprzyjające lokalizacji zakładów produkcyjnych, przyciąganiu inwestorów oraz kreowaniu nowych miejsc pracy. Wpływa to nie tylko na poprawę sytuacji dochodowej mieszkańców, ale również na rozwój infrastruktury technicznej i usług publicznych. Lokalna aktywność gospodarcza przekłada się także na finanse samorządu – choć w analizowanym okresie wpływy z podatku CIT spadły o 12,85%, to wpływy z PIT wzrosły o blisko 40%, co może świadczyć o wzroście legalnych dochodów mieszkańców i stabilizacji ekonomicznej rodzin.

Rynek pracy w Gminie Bielsk Podlaski odznacza się pozytywną dynamiką – stopa bezrobocia systematycznie maleje. W 2023 roku wyniosła zaledwie 2,9%, co stanowiło spadek o 1,3 p.p. względem 2020 roku. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszyła się z 144 osób do 99. Co istotne, poprawę odnotowano we wszystkich grupach wiekowych: wśród osób do 25. roku życia liczba bezrobotnych spadła o ponad 40%, podobnie w grupie do 30. roku życia. Również liczba osób długotrwale bezrobotnych zmniejszyła się znacząco – o 42,53%. Warto zaznaczyć, że w 2023 roku różnica pomiędzy bezrobociem kobiet a mężczyzn wyrównała się niemal całkowicie, co może świadczyć o poprawiających się warunkach zatrudnienia także dla kobiet.

Szczególną wartością gminy jest jej aktywność w strukturach partnerskich i sieciach współpracy. Gmina uczestniczy w działaniach m.in.: Związku Gmin Regionu Puszczy Białowieskiej, Związku Gmin Wiejskich Województwa Podlaskiego, Związku Gmin Wiejskich RP, Stowarzyszenia Samorządów Euroregionu Puszcza Białowieska i Stowarzyszenia Gmin Górnej Narwi. Dzięki tym afiliacjom gmina uzyskuje dostęp do źródeł finansowania, wiedzy eksperckiej, wspólnych projektów inwestycyjnych oraz możliwości promowania lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych.

Współpraca z Lokalną Grupą Działania „Puszcza Białowieska” to kolejny filar wspierania przedsiębiorczości i zrównoważonego rozwoju. LGD angażuje się w aktywizację mieszkańców, wspiera rozwój usług opiekuńczych, innowacji, cyfryzacji, turystyki i kultury. Przeciwdziała również wykluczeniu społecznemu i wzmacnia kapitał społeczny – co jest niezbędne do efektywnego rozwoju gospodarczego w modelu partycypacyjnym.

Podsumowując, Gmina Bielsk Podlaski zachowuje charakter gminy wiejskiej o dominującej funkcji rolniczej, jednak coraz silniej zaznaczają się elementy modernizacji i rozwoju pozarolniczego sektora gospodarczego. Mikroprzedsiębiorczość prywatna, korzystna lokalizacja w strefie ekonomicznej, niskie bezrobocie oraz aktywność samorządu w zakresie współpracy terytorialnej stanowią podstawę do budowania zrównoważonego modelu rozwoju lokalnego. Równoległe wspieranie rolnictwa, promowanie innowacji oraz wzmacnianie lokalnego rynku pracy może przyczynić się do dalszego wzrostu atrakcyjności gminy –

zarówno dla mieszkańców, jak i potencjalnych inwestorów. Gmina posiada solidne fundamenty gospodarcze, które – przy zachowaniu dbałości o ochronę środowiska i rozwój kapitału ludzkiego – mogą przełożyć się na trwały wzrost dobrobytu i jakości życia lokalnej społeczności.

Podsumowanie sfery przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej

Sfera przestrzenna Gminy Bielsk Podlaski charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem wynikającym zarówno z uwarunkowań przyrodniczych, jak i historyczno-kulturowych. Gmina zajmuje powierzchnię blisko 430 km², co czyni ją jedną z największych na Podlasiu. Układ osadniczy ma charakter policentryczny – nie występuje w nim dominujące centrum, a funkcje społeczne i usługowe są rozproszone pomiędzy liczne wsie o rolniczym charakterze. Przestrzeń gminy jest silnie powiązana z przyrodą i dziedzictwem kulturowym regionu.

Jednym z kluczowych dokumentów planistycznych jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz aktualnie przygotowywany plan ogólny gminy. Obecnie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmują jedynie 6% powierzchni gminy, co stanowi istotne ograniczenie w planowaniu i lokalizacji nowych inwestycji.

Gmina dysponuje cennymi walorami przyrodniczymi – znaczną powierzchnię zajmują grunty rolne (71%) i lasy (ponad 23%), a dolina rzeki Narwi należy do najlepiej zachowanych w Polsce. Tereny te objęte są licznymi formami ochrony przyrody, co wpływa na ograniczenia w zakresie zabudowy, ale zarazem podnosi atrakcyjność krajobrazową i rekreacyjną regionu. Pomimo bardzo dobrej jakości powietrza, stan wód powierzchniowych pozostaje niezadowolający, natomiast wody podziemne mają ocenę dobrą, co sprzyja osadnictwu i rozwojowi gospodarczemu.

Rozbudowana infrastruktura drogowa, z dwiema drogami krajowymi, trzema wojewódzkimi oraz gęstą siecią dróg powiatowych i gminnych, zapewnia dobre skomunikowanie wewnętrzne i zewnętrzne. Dodatkowym atutem są linie kolejowe łączące gminę z większymi ośrodkami. Mankamentem pozostaje jednak ograniczona dostępność transportu publicznego.

Z roku na rok przybywa budynków mieszkalnych, a jednocześnie rośnie liczba przyłączy do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, co świadczy o postępującej modernizacji technicznej. Jednakże stopień skanalizowania oraz dostęp do sieci gazowej nadal wymagają poprawy. W zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną i wodę pitną sytuacja jest stabilna, a gmina aktywnie inwestuje w odnawialne źródła energii – szczególnie instalacje fotowoltaiczne i kolektory słoneczne.

W zakresie gospodarki odpadami gmina odnotowała wzrost ogólnej ilości śmieci, jednak nie osiągnęła wymaganego poziomu recyklingu. Znacznym problemem pozostaje także niski poziom usuwania azbestu, co może stanowić barierę w procesach modernizacji budynków.

Podsumowując, przestrzeń Gminy Bielsk Podlaski rozwija się w sposób umiarkowany, z dużym poszanowaniem wartości przyrodniczych i historycznych. Wysoka jakość środowiska, korzystne warunki glebowe oraz rozwinięta infrastruktura transportowa stwarzają solidne podstawy do dalszego zrównoważonego rozwoju. Jednocześnie niezbędne jest zwiększenie skuteczności planowania przestrzennego oraz dalsze inwestycje w infrastrukturę techniczną i proekologiczne rozwiązania.

1.2. Analiza SWOT

Poniżej przedstawiono tabele, w których określono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, które wywierają wpływ na dalszy rozwój gminy.

Tabela 1. Analiza SWOT – wymiar społeczny

Mocne strony	Słabe strony
• dodatnie saldo migracji, • spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej, • dobrze wyposażone placówki Szkół Podstawowych działających na terenie gminy, • poprawa wyników egzaminów ósmoklasisty, • wzrost aktywności kulturalnej i czytelniczej, • działalność Klubu „Senior+”, • działalność stowarzyszeń i Kół Gospodyń Wiejskich, • wysoka liczba jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.	• spadek liczby ludności, • brak żłobków na terenie gminy, • brak aptek oraz niska dostępność specjalistycznych usług medycznych, • starzejące się społeczeństwo, • występowanie zjawiska przemocy domowej, • niewystarczająca w stosunku do zapotrzebowania organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży.
Szanse	Zagrożenia
• urozmaicenie oferty kulturalnej oraz zwiększenie dostępności kultury, • rosnąca aktywność i poziom integracji mieszkańców w wyniku realizowanych projektów, • utrzymanie się pozytywnych tendencji dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia przez mieszkańców, • nowe możliwości udzielenia pomocy osobom potrzebującym, • rozwój instytucji pomocowych oraz zwiększenie świadomości uczniów i mieszkańców na różnych płaszczyznach,	• postępujący proces starzenia się społeczeństwa, • konkurencyjne wydarzenia kulturalne i sportowe w innych gminach, • bierność osób objętych pomocą społeczną i nasilanie się postaw roszczeniowych, • wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych w przypadku braku objęcia ich działaniami w tej kwestii, • zjawisko „dziedziczenia bezrobocia” i wyuczonej bezradności.

- pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2. Analiza SWOT – wymiar gospodarczy

Mocne strony	Słabe strony
• wzrost liczby podmiotów gospodarczych, • obecność terenów inwestycyjnych w ramach Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, • wzrastająca przedsiębiorczość mieszkańców, • spadek bezrobocia, • wzrost wpływów z podatku PIT.	• brak firm o dużym zatrudnieniu na terenie gminy, • zmniejszająca się liczba osób w wieku produkcyjnym, • bliskość miasta zapewniającego lepsze miejsca pracy, • mała ilość miejsc pracy poza sektorem rolnictwa.
Szanse	Zagrożenia
• wzrost gospodarczy kraju, • możliwość wykorzystania naturalnych zasobów gminy do rozwoju turystyki, • potencjał rozwoju agroturystyki i eko-produkcji, • budowa nowych zakładów na terenie gminy przez podmioty krajowe i zagraniczne.	• zmniejszenie się opłacalności produkcji rolnej, • wzrost kosztów budowy infrastruktury technicznej pod rozwój terenów inwestycyjnych, • ryzyko odpływu pracowników do większych ośrodków.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 3. Analiza SWOT – wymiar przestrzenny i klimatyczno-środowiskowy

Mocne strony	Słabe strony
• bogactwo przyrodnicze i obecność obszarów Natura 2000, • wysoka jakość gleb i przestrzeń sprzyjająca rolnictwu, • dobrze rozwinięta sieć drogowa (występowanie dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych), • przebieg linii kolejowej przez teren gminy, • wysoki stopień zwodociągowania, • bliskość rzeki Narew, zapewniająca tereny odpoczynku i rekreacji.	• przekroczenia norm jakości powietrza (ozon), • zły stan wód powierzchniowych, • niska dostępność transportu publicznego, • niski poziom selektywnej zbiórki odpadów i niewystarczające unieszkodliwianie azbestu i wyrobów azbestowych, • niski stopień skanalizowania, • znaczna rozległość osiedleńcza gminy, • niedostateczny stan infrastruktury drogowej.
Szanse	Zagrożenia
• pozyskiwanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej, • wzrost zainteresowania wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii przez indywidualnych mieszkańców, jak również w obiektach publicznych, • ciągła edukacja i podnoszenie świadomości ekologicznej,	– ograniczona ilość środków na rozwój infrastruktury technicznej, – niedostateczny poziom świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie gospodarowania odpadami, – degradacja środowiska naturalnego (m.in. zanieczyszczenie powietrza),

• promocja walorów przyrodniczych i kulturowych gminy, • pozyskiwanie środków finansowych z funduszy europejskich na rozbudowę infrastruktury technicznej, • wprowadzenie na terenie kraju nowych założeń i wytycznych dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi.	– nasilające się zmiany klimatyczne (m.in. ocieplanie się klimatu, susze, ulewne deszcze), – presja urbanistyczna i turystyczna, – rosnące koszty inwestycji, – ograniczona dostępność do terenów inwestycyjnych umożliwiających w gminie realizację niezbędnych inwestycji, – rosnąca produkcja odpadów komunalnych, – rosnące koszty inwestycji dotyczące rozbudowy infrastruktury technicznej, – ograniczona ilość środków na inwestycje w przyszłych latach, – niewłaściwe postępowanie z odpadami przez część właścicieli nieruchomości.
---	--

Źródło: Opracowanie własne

1.3. Potencjał gminy

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy zidentyfikowano zasoby oraz produkty i usługi, mogące przynieść korzyści bezpośrednie lub pośrednie dla mieszkańców gminy.

Do głównych atutów Gminy, świadczących o jej potencjale rozwojowym należą następujące zasoby oraz produkty i usługi:

a) zasoby (charakterystyczne, nieprzetworzone i użyteczne elementy, materialne lub niematerialne, którymi gmina dysponuje):

- atrakcyjne położenie w sąsiedztwie Bielska Podlaskiego,
- przebieg dróg krajowych i sieci kolejowej przez teren gminy,
- występowanie w większości, na obszarze gminy dobrych jakościowo gleb, które stwarzają warunki dla rolnictwa, produkcji żywności i rozwoju agroturystyki,
- występowanie obiektów zabytkowych,
- dziedzictwo kulturowe Podlasia,
- zasoby przyrodnicze: rzeka Narew i jej dolina, rozległe tereny zielone, obszary chronione i przynależność terenu gminy do „Zielonych Płuc Polski”.

b) produkty i usługi (materialne produkty, zdarzenia oraz usługi, które są oferowane przez Gminę Bielsk Podlaski):

- dobry poziom bezpieczeństwa publicznego i przeciwpożarowego,
- prowadzenie inwestycji infrastrukturalnych, z których część dofinansowywana jest ze środków zewnętrznych,
- funkcjonująca sieć wodociągowa zwiększająca atrakcyjność osiedleńczą i gospodarczą Gminy,

- wdrażanie działań ograniczających emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego,
- dostęp do szkolnictwa podstawowego i przedszkoli,
- świetlice wiejskie, place zabaw, siłownie zewnętrzne: ponad 40 obiektów użyteczności publicznej wykorzystywanych na cele integracyjne, rekreacyjne i edukacyjne,
- funkcjonujący klub Senior +.

Potencjał rozwojowy Gminy opiera się głównie na wymienionych powyżej zasobach i produktach przyrodniczo-krajobrazowych, historycznych i kulturowych.

1.4. Bariery i potrzeby rozwojowe

Bariery rozwojowe stanowią niekorzystne zjawiska, niewykorzystane potencjały lub wewnętrzne i zewnętrzne czynniki uniemożliwiające lub utrudniające rozwój. Bariery rozwojowe przedstawiono w układzie: przyczyna → problem → potrzeba rozwojowa.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Bielsk Podlaski określono przyczyny, problemy i potrzeby rozwojowe, które przedstawiono w poniższej tabeli w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym.

Tabela 4. Problemy, przyczyny i potrzeby rozwojowe gminy

Przyczyna	Problem	Potrzeba rozwojowa
Wymiar społeczny		
— Niedostateczna oferta spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży poza szkołą — Brak klubów młodzieżowych i zajęć pozalekcyjnych — Brak zorganizowanych działań integrujących różne grupy społeczne — Niewielkie środki finansowe na rozwój inicjatyw lokalnych i animację społeczną	Niska liczba zajęć aktywizujących i integrujących mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży	— Wsparcie organizacji pozarządowych i lokalnych liderów w tworzeniu oferty aktywizującej — Tworzenie i rozwój klubów młodzieżowych oraz programów integracyjnych — Wprowadzenie programów dla dzieci, młodzieży i seniorów opartych na integracji międzypokoleniowej — Zwiększenie środków na działania z zakresu kultury, edukacji obywatelskiej i animacji społecznej
Wymiar gospodarczy		
— Dominacja mikrofirm — Niewielka liczba dużych zakładów pracy — Niska opłacalność działalności rolniczej i uzależnienie od tradycyjnego modelu gospodarstw — Spadek liczby osób w wieku produkcyjnym	Brak zróżnicowanych miejsc pracy poza rolnictwem i mikroprzedsiębiorstwami	— Aktywna promocja terenów inwestycyjnych w Haćkach i Kotłach (SSSE) — Przyciągnięcie średnich i dużych firm poprzez system ulg i uproszczenia administracyjne — Rozwój inkubatorów przedsiębiorczości i wsparcia dla nowych branż

Przyczyna	Problem	Potrzeba rozwojowa
— Brak aktywnej promocji terenów inwestycyjnych		— Szkolenia i doradztwo zawodowe dopasowane do potrzeb rynku pracy — Strategia wsparcia dla przekształcania gospodarstw rolnych w kierunku agroturystyki lub produkcji specjalistycznej
Wymiar przestrzenny i klimatyczno-środowiskowy		
— Niski poziom skanalizowania, dominacja szamb i przydomowych oczyszczalni — Przekroczenia norm jakości powietrza (ozon) — Zły stan wód powierzchniowych — Brak stacjonarnego PSZOK-u i niski poziom selektywnej zbiórki odpadów	Niska jakość środowiska wynikająca z braku infrastruktury i przestarzałych źródeł ciepła	— Programy wsparcia dla wymiany źródeł ciepła na niskoemisyjne i odnawialne — Rozbudowa kanalizacji sanitarnej — Modernizacja infrastruktury odpadowej i utworzenie lokalnego PSZOK-u — Kampanie edukacyjne dot. ochrony środowiska i efektywnego gospodarowania odpadami — Utrzymanie i rozwój programów termomodernizacji budynków
— Znaczna rozległość osiedleńcza gminy oraz brak transportu publicznego	Utrudniony dostęp mieszkańców do usług i miejsc pracy	— Wprowadzenie systemu transportu publicznego — Poprawa dostępności komunikacyjnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym, kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych i oczekiwane rezultaty planowanych działań

Strategia Rozwoju powinna stanowić dokument bazowy, wspierać i synergicznie wpływać na realizację celów i działań sprecyzowanych w innych dokumentach planistycznych i strategicznych Gminy, wpływając na ożywienie społeczno-gospodarcze.

Wizja rozwoju określa stan docelowy, do którego władze lokalne oraz ich partnerzy będą dążyć, wykorzystując możliwości płynące z posiadanego potencjału własnego i szans pojawiających się w najbliższym otoczeniu. Wizja określa zatem, jak Gmina zamierza być postrzegana w przyszłości.

Uwzględniając powyższe, określono następującą wizję rozwoju:

Gmina Bielsk Podlaski zapewnia mieszkańcom komfortowe warunki życia dzięki nowoczesnej infrastrukturze społecznej i komunalnej, a jednocześnie tworzy przyjazne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości i lokalnej aktywności. Podejmowane działania wzmacniają spójność społeczną, podnoszą jakość przestrzeni oraz sprzyjają ochronie środowiska i klimatu.

Cele strategiczne stanowią odpowiedź na problemy zdiagnozowane w ramach przeprowadzonej analizy sytuacji Gminy i wynikają z wcześniej sformułowanej wizji jej rozwoju. Wytaczają kierunki, którymi należy podążać, by osiągnąć założony w niej stan. W ramach niniejszej Strategii określono łącznie 3 cele strategiczne, tj. w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym:

Wymiar społeczny:

Cel strategiczny 1. Podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez rozwój usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych oraz integrację lokalnych społeczności.

Wymiar gospodarczy:

Cel strategiczny 2. Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, usług, turystyki oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej.

Wymiar przestrzenny i klimatyczno-środowiskowy:

Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój przestrzenny oparty na planowaniu funkcjonalnym, ochronie środowiska i klimatu.

Wymiary rozwojowe Gminy są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Zadania i cele zrealizowane w jednym wymiarze rozwojowym wpływają na realizację zadań i celów w innym, dzięki czemu powstaje efekt synergii wzmacniający osiągnięcie wymaganych wskaźników, co dodatkowo przyspiesza realizację określonej wizji rozwoju Gminy.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację szczegółowych celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 5. Cele strategiczne i operacyjne

Wymiar	Cel strategiczny	Cele operacyjne
Społeczny	1. Podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez rozwój usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych oraz integrację lokalnych społeczności	1.1. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury społeczno-rekreacyjnej i kulturalnej
		1.2. Poprawa dostępności i jakości usług edukacyjnych
		1.3. Rozszerzenie lokalnych usług społecznych i profilaktycznych
Gospodarczy	2. Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, usług, turystyki oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej	2.1. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy
		2.2. Rozwój bazy turystycznej
		2.3. Usprawnienie transportu zbiorowego i modernizacja infrastruktury drogowej
Przestrzenny i klimatyczno-środowiskowy	3. Zrównoważony rozwój przestrzenny oparty na planowaniu funkcjonalnym, ochronie środowiska i klimatu	3.1. Kształtowanie ładu przestrzennego i funkcjonalnego układu gminy
		3.2. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu
		3.3. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 1. Podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez rozwój usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych oraz integrację lokalnych społeczności

Cel operacyjny 1.1. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury społeczno-rekreacyjnej i kulturalnej

Realizacja tego celu będzie polegała na szerokim wsparciu społecznej aktywności mieszkańców poprzez modernizację, budowę oraz adaptację infrastruktury służącej integracji lokalnej. Planowane jest tworzenie miejsc aktywizacji społecznej przy świetlicach wiejskich, co umożliwi organizację wydarzeń, zajęć i spotkań dla wszystkich grup wiekowych, szczególnie tych zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Rozwój infrastruktury rekreacyjnej – w tym budowa baz sportowych i wypoczynkowych – sprzyjać będzie promocji aktywnego stylu życia oraz poprawie zdrowia mieszkańców. Jednocześnie działania te zwiększą atrakcyjność gminy, co może przyczynić się do wzrostu liczby turystów i zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej gminy.

Ważnym aspektem będzie również wspieranie organizacji społecznych działających w sferze kultury. Dzięki wsparciu merytorycznemu i finansowemu zwiększy się liczba wydarzeń i projektów kulturalnych, co wzmocni tożsamość lokalną i zachowa dziedzictwo kulturowe gminy.

Istotnym kierunkiem działań jest także modernizacja obiektów użyteczności publicznej, co poprawi ich funkcjonalność oraz dostępność. Dzięki tym działaniom zwiększy się liczba uczestników wydarzeń kulturalnych i liczba czytelników, a także poprawią się warunki korzystania z zasobów kulturalnych.

Cel operacyjny 1.2. Poprawa dostępności i jakości usług edukacyjnych

W ramach tego celu Gmina planuje modernizację infrastruktury edukacyjnej, w tym szkół podstawowych, co przyczyni się do poprawy jakości nauczania i dostępności edukacji na każdym etapie rozwoju dziecka. Prace remontowe i dostosowawcze infrastruktury uwzględnią będą potrzeby uczniów, zwiększając komfort i efektywność procesu nauczania.

Dodatkowym impulsem podniesienia jakości edukacji jest przyznawanie stypendiów motywacyjnych dla uczniów osiągających najlepsze wyniki w nauce. Dzięki temu uczniowie są zachęceni do podejmowania wysiłku edukacyjnego, co pozytywnie wpływa na ogólny poziom wykształcenia mieszkańców.

Cel operacyjny 1.3. Rozszerzenie lokalnych usług społecznych i profilaktycznych

Gmina będzie wspierać osoby starsze, wykluczone społecznie oraz znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej poprzez rozwój usług opiekuńczych i socjalnych. Takie działania przyczynią się do ograniczenia skali wykluczenia społecznego i poprawy jakości życia najbardziej potrzebujących mieszkańców.

W ramach profilaktyki społecznej planowana jest organizacja kampanii edukacyjnych i działań przeciwdziałających uzależnieniom – zwłaszcza alkoholizmowi i narkomanii – z naciskiem na edukację dzieci i młodzieży oraz zwiększenie świadomości społecznej w tym zakresie.

Dodatkowo gmina planuje zwiększenie wsparcia dla Ochotniczych Straży Pożarnych oraz innych służb bezpieczeństwa poprzez dofinansowanie, wyposażenie oraz organizację szkoleń. Takie działania przyczynią się do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców oraz wzrostu skuteczności działań prewencyjnych.

Tabela 6. Cel strategiczny 1. Podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez rozwój usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych oraz integrację lokalnych społeczności

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 1.1.					
Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury społeczno-rekreacyjnej i kulturalnej					
1. Tworzenie miejsc aktywizacji społecznej przy świetlicach wiejskich.	Wzrost integracji mieszkańców, Aktywizacja mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, Zwiększenie liczby inicjatyw społecznych i wydarzeń lokalnych	Liczba nowo powstałych miejsc aktywizacji, Liczba zorganizowanych wydarzeń lokalnych, Liczba uczestników zajęć aktywizacyjnych	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne, Środki organizacji społecznych	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
2. Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenach gminnych.	Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców, Poprawa dostępu do infrastruktury rekreacyjnej, Promowanie aktywności fizycznej, Wzrost atrakcyjności gminy, Zwiększenie oferty sportowej, wypoczynkowej i rekreacyjnej	Liczba nowych obiektów rekreacyjnych, Liczba wydarzeń sportowych	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
3. Wspomaganie działalności organizacji społecznych w zakresie utrzymania, rozwijania i promowania kultury na terenie gminy.	Zachowanie dziedzictwa kulturowego, Zwiększenie liczby działań kulturalnych, Wzmocnieniu potencjału organizacji pozarządowych	Liczba wspartych organizacji, Liczba zrealizowanych projektów kulturalnych, Liczba uczestników wydarzeń	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
4. Modernizacja i utrzymanie w dobrym stanie obiektów kultury.	Poprawa stanu technicznego budynków, Większe możliwości prowadzenia działalności kulturalnej, Zwiększone wykorzystywanie obiektów	Liczba wyremontowanych obiektów, Liczba wydarzeń organizowanych w obiektach	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035

Strategia Rozwoju Gminy Bielsk Podlaski na lata 2026-2035

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
5. Wsparcie i rozwój zaplecza biblioteczno-kulturalnego.	Poszerzenie oferty edukacyjno-kulturalnej, Poprawa warunków korzystania z zasobów, Zwiększenie liczby czytelników	Liczba zmodernizowanych placówek, Liczba czytelników korzystających z biblioteki	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
6. Rewaloryzacja i ochrona zabytków.	Zabezpieczenie zabytków przed degradacją, Wzrost atrakcyjności turystycznej, Zachowanie dziedzictwa kulturowego	Liczba obiektów objętych rewitalizacją, Liczba przeprowadzonych prac konserwatorskich, Liczba udostępnionych obiektów do zwiedzania	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne, Środki właścicieli obiektów	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
Cel operacyjny 1.2. Poprawa dostępności i jakości usług edukacyjnych					
1. Rozwój infrastruktury oświatowej.	Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych na terenie gminy, Dostosowanie infrastruktury do potrzeb uczniów	Liczba placówek poddanych modernizacji, Liczba uczniów korzystających z odnowionych przestrzeni	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
2. Promowanie wyników w nauce poprzez stypendia.	Zwiększenie poziomu wyników nauczania przez uczniów, Promocja wysokich osiągnięć edukacyjnych	Liczba przyznanych stypendiów, Liczba uczniów otrzymujących stypendium, Liczba szkół objętych programem stypendialnym	Budżet Gminy	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
3. Organizacja zajęć pozalekcyjnych wspierających rozwój zainteresowań oraz wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.	Zwiększenie dostępności edukacyjnych i rozwojowych poza godzinami lekcyjnymi, Wyrównanie szans edukacyjnych, Rozwój pasji i talentów, Zwiększenie integracji społecznej i przeciwdziałanie wykluczeniu	Liczba zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych, Liczba uczniów uczestniczących w zajęciach, Liczba osób zaangażowanych w prowadzenie zajęć	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
Cel operacyjny 1.3. Rozszerzenie lokalnych usług społecznych i profilaktycznych					

Strategia Rozwoju Gminy Bielsk Podlaski na lata 2026-2035

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
1. Pomoc w funkcjonowaniu osobom starszym, wykluczonym oraz o niskich lub zerowych dochodach.	Zmniejszenie skali wykluczenia społecznego, Poprawa jakości życia osób wykluczonych społecznie	Liczba osób objętych wsparciem, Liczba zrealizowanych świadczeń socjalnych	Budżet Gminy, Budżet Państwa, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
2. Promocja, profilaktyka i edukacja dotycząca rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii.	Zwiększenie świadomości społecznej, Zmniejszenie liczby przypadków uzależnień, Wzrost liczby działań profilaktycznych	Liczba kampanii edukacyjnych, Liczba osób uczestniczących w działaniach profilaktycznych, Liczba programów realizowanych w szkołach	Budżet Gminy, Inne środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
3. Wspomaganie, aktywizacja i dofinansowanie działalności jednostek OSP na terenie gminy.	Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców, Doposażenie jednostek	Liczba doposażonych jednostek, Liczba przeprowadzonych szkoleń dla strażaków	Budżet Gminy, Budżet Państwa, Środki zewnętrzne, Środki stowarzyszeń	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
4. Wspomaganie i dofinansowanie służb bezpieczeństwa nie wchodzących w struktury organizacyjne gminy (policja, straż graniczna itp.).	Lepsze warunki pracy służb, Zwiększenie skuteczności działań prewencyjnych, Prowadzenie współpracy międzyinstytucjonalnej	Liczba porozumień o współpracy, Liczba dofinansowanych jednostek	Budżet Gminy	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 2. Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, usług, turystyki oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej

Cel operacyjny 2.1. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Realizacja tego celu zakłada działania ukierunkowane na stworzenie przyjaznego klimatu dla rozwoju działalności gospodarczej. Gmina planuje wprowadzenie ułatwień formalno-prawnych, takich jak ulgi podatkowe czy zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, które zwiększą zainteresowanie inwestorów i przełożą się na wzrost liczby lokalnych przedsiębiorstw. Takie podejście będzie miało bezpośredni wpływ na wzrost wpływów z podatków oraz rozwój lokalnego rynku pracy.

Istotnym elementem będzie także określenie nowych obszarów aktywności gospodarczej, które pozwolą na rozwój usług i produkcji pozarolniczej. Wykorzystanie terenów przemysłowych i nieużytków w sposób zaplanowany pozwoli nie tylko na dywersyfikację struktury gospodarczej gminy, ale również na lepsze zagospodarowanie przestrzeni.

Cel operacyjny 2.2. Rozwój bazy turystycznej

Gmina planuje rozwój infrastruktury turystycznej, m.in. poprzez wspieranie budowy nowych miejsc noclegowych, promowanie lokalnych walorów przyrodniczych i kulturowych oraz wprowadzenie odpowiednich zapisów planistycznych ułatwiających inwestycje w tym sektorze. Takie działania mają na celu zwiększenie liczby turystów oraz rozwój agroturystyki i ekoturystyki, co pozytywnie wpłynie na dochody mieszkańców i budżet gminy.

Realizacja tego celu umożliwi również lepsze wykorzystanie dziedzictwa kulturowego oraz potencjału przyrodniczego gminy, przyczyniając się do kreowania wizerunku Bielska Podlaskiego jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku i aktywnego spędzania czasu.

Cel operacyjny 2.3. Usprawnienie transportu zbiorowego i modernizacja infrastruktury drogowej

W celu poprawy dostępności komunikacyjnej, Gmina zamierza rozwinąć zbiorowy transport publiczny, który przeciwdziałać będzie wykluczeniu komunikacyjnemu, zwłaszcza wśród osób nieposiadających własnych środków transportu. Uruchomienie nowych linii autobusowych i zwiększenie liczby połączeń wpłynie na mobilność mieszkańców, a także zmniejszy natężenie ruchu samochodowego.

Równolegle przewidziana jest modernizacja dróg gminnych – ich budowa, remonty i przebudowy – co przełoży się na poprawę bezpieczeństwa drogowego, skrócenie czasu dojazdu oraz lepsze powiązanie komunikacyjne poszczególnych części gminy. W dłuższej perspektywie poprawa infrastruktury drogowej sprzyjać będzie wzrostowi atrakcyjności inwestycyjnej oraz zwiększeniu integracji społeczno-gospodarczej gminy.

Tabela 7. Cel strategiczny 2. Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, usług, turystyki oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 2.1. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy					
1. Tworzenie sprzyjających warunków prowadzenia działalności gospodarczej gminy.	Zwiększenie liczby przedsiębiorstw, Ułatwienia formalno-prawne dla inwestorów, Wzrost wpływów z podatków lokalnych	Liczba nowo zarejestrowanych działalności Liczba wprowadzonych ułatwień (np. ulg, zmiany mpzp)	Budżet Gminy	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
2. Wyznaczanie obszarów aktywności gospodarczej w celu rozwoju usług i produkcji pozarolniczej.	Wzrost zatrudnienie poza rolnictwem, Dywersyfikacja gospodarki lokalnej, Zagospodarowanie nieużytków i terenów przemysłowych	Liczba określonych obszarów aktywności gospodarczej, Liczba inwestycji podjętych w usługach i produkcji, Liczba nowych miejsc pracy	Budżet Gminy	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
Cel operacyjny 2.2. Rozwój bazy turystycznej					
1. Wzmacnianie potencjału turystycznego gminy poprzez prawo miejscowe.	Zwiększenie możliwości rozbudowy bazy turystycznej i aktywności turystycznej na terenie gminy, Wzrost liczby turystów, Lepsze wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych	Liczba miejsc noclegowych, Liczba uchwał planistycznych wspierających turystykę, Liczba działań promujących turystykę	Budżet Gminy	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
2. Rozwój infrastruktury i oferty turystycznej w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe.	Zwiększenie liczby turystów odwiedzających gminę, Wzrost znaczenia turystyki jako gałęzi lokalnej gospodarki, Promocja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	Liczba nowo powstałych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury technicznej, Liczba turystów odwiedzających gminę rocznie, Liczba podmiotów świadczących usługi turystyczne	Budżet Gminy Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne, Podmioty prywatne	2026-2035

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 2.3.					
Usprawnienie transportu zbiorowego i modernizacja infrastruktury drogowej					
1. Tworzenie zbiorowego transportu publicznego.	Zapobieżenie wykluczeniu komunikacyjnemu osób nie posiadających własnych środków transportu, Zmniejszenie ruchu pojazdów indywidualnych	Liczba uruchomionych linii, Liczba połączeń komunikacji zbiorowej kursujących dziennie	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
2. Poprawa dostępności komunikacyjnej na poziomie lokalnym.	Poprawa warunków komunikacyjnych, Zwiększenie bezpieczeństwa ruchu, Skrócenie czasu przejazdu	Długość zmodernizowanych dróg, Liczba wykonanych remontów	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój przestrzenny oparty na planowaniu funkcjonalnym, ochronie środowiska i klimatu

Cel operacyjny 3.1. Kształtowanie ładu przestrzennego i funkcjonalnego układu gminy

W ramach realizacji tego celu Gmina Bielsk Podlaski podejmie działania mające na celu uporządkowanie przestrzeni oraz zwiększenie efektywności wykorzystania dostępnych terenów. Kluczowym elementem będzie wyznaczenie w aktach prawa miejscowego funkcjonalnych obszarów leśnych, co przyczyni się do zwiększenia lesistości oraz ochrony różnorodności biologicznej. Takie rozwiązania mają także bezpośredni wpływ na łagodzenie skutków zmian klimatycznych. Równolegle planowane jest określenie terenów o wysokiej wartości rolniczej jako obszarów objętych zakazem zabudowy. Działanie to ma na celu zatrzymanie zjawiska rozlewania się zabudowy oraz zapewnienie trwałości rolniczego charakteru tych gruntów, co wpłynie pozytywnie na efektywność produkcji rolnej. Ważnym kierunkiem będzie również wprowadzenie ograniczeń dotyczących wielkości obiektów wielkotowarowej produkcji rolnej. Pozwoli to z jednej strony na ochronę mieszkańców przed uciążliwościami związanymi z tego typu działalnością, a z drugiej – na zapewnienie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Ponadto w opracowywanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego określone zostaną inne funkcje terenów, a przez ich wyznaczenie możliwe będzie zapewnienie przemyślanego zagospodarowania przestrzeni, odpowiadającej otoczeniu.

Cel operacyjny 3.2. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu

Gmina planuje szereg działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego oraz wzmocnienia jego odporności na negatywne zmiany klimatyczne. Jednym z głównych kierunków będzie termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz ich wyposażenie w instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii. Inwestycje te pozwolą na zmniejszenie zużycia energii, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych oraz obniżenie kosztów eksploatacji obiektów. Równolegle przewidziano wsparcie dla mieszkańców w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków, co wpłynie na poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz uporządkowanie lokalnej gospodarki wodno-ściekowej. Gmina będzie również kontynuować działania związane z utrzymaniem i pielęgnacją obiektów oraz obszarów objętych ochroną przyrodniczą, co ma na celu zapobieżenie utracie ich wartości ekologicznej. Uzupełnieniem tych działań będzie oczyszczanie zdegradowanych terenów – w szczególności usuwanie odpadów gromadzonych w dawnych wyrobiskach po eksploatacji kruszyw, co przyczyni się do poprawy walorów środowiskowych gminy.

Kluczowym elementem osiągnięcia celu operacyjnego jest ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z rolnictwa poprzez promowanie i egzekwowanie zasad

Dobrej Praktyki Rolniczej, takich jak racjonalne nawożenie, właściwe gospodarowanie nawozami naturalnymi oraz utrzymywanie pasów ochronnych przy ciekach wodnych. Działania te mają na celu ograniczenie spływu biogenów i pestycydów do wód oraz zahamowanie degradacji środowiska wodnego. Jednocześnie, Gmina dąży do zwiększenia retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych poprzez promowanie prawidłowego użytkowania gleb, co pozwala na lepsze magazynowanie wody opadowej, ograniczenie susz i podtopień, poprawę lokalnego mikroklimatu oraz wsparcie bilansu wodnego.

Cel operacyjny 3.3. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej

Modernizacja infrastruktury technicznej stanowi istotny element rozwoju gminy, który bezpośrednio przekłada się na jakość życia mieszkańców. Planowane jest kompleksowe unowocześnienie systemów wodociągowych i kanalizacyjnych – obejmujące sieci przesyłowe, ujęcia wody, stacje uzdatniania, przepompownie oraz oczyszczalnie ścieków. Dzięki tym działaniom poprawi się dostępność do podstawowych usług komunalnych, a także jakość środowiska wodnego. Gmina wdroży również projekt modernizacji oświetlenia ulicznego na energooszczędne oraz wykorzystujące OZE. Pozwoli to nie tylko na redukcję zużycia energii elektrycznej, ale również na ograniczenie kosztów eksploatacji. Dodatkowo mieszkańcy będą mogli skorzystać z programów wsparcia w zakresie montażu instalacji OZE w swoich gospodarstwach domowych, co zwiększy niezależność energetyczną społeczności lokalnej. W celu usprawnienia gospodarki odpadami gmina planuje utworzenie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) oraz systemu odbioru odpadów bezpośrednio od mieszkańców. Zwiększy to poziom recyklingu, poprawi efektywność segregacji i przyczyni się do zmniejszenia kosztów funkcjonowania całego systemu odpadowego.

Tabela 8. Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój przestrzenny oparty na planowaniu funkcjonalnym, ochronie środowiska i klimatu

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 3.1.					
Kształtowanie ładu przestrzennego i funkcjonalnego układu gminy					
1. Ochrona i zwiększenie zasobów leśnych poprzez regulacje prawne.	Zwiększenie lesistości na terenie gminy, Ochrona bioróżnorodności, Spowolnienie zmian klimatycznych	Powierzchnia wyznaczonych obszarów leśnych, Liczba działań z zakresu nasadzeń	Budżet Gminy	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
2. Zachowanie użytków rolnych o wysokim potencjale produkcyjnym.	Zahamowanie rozlewania się zabudowy, Zachowanie zasobów rolnych, Poprawa efektywności produkcji rolniczej	Powierzchnia obszarów z zakazem zabudowy	Budżet Gminy	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
3. Minimalizacja presji przestrzennej wielkotowarowych gospodarstw poprzez wprowadzenie ograniczeń prawnych.	Ochrona mieszkańców przed niekorzystnym oddziaływaniem obiektów wielkotowarowej produkcji rolnej	Liczba aktów prawa miejscowego z zapisami dotyczącymi ograniczenia wielkości budowy obiektów wielkotowarowej produkcji rolnej	Budżet Gminy	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
4. Określenie w aktach prawa miejscowego obszarów funkcjonalnych zabudowy.	Zapobieżenie powstawaniu zabudowy rozproszonej, Zmniejszenie kosztów usług i budowy infrastruktury komunalnej, Efektywne wykorzystanie terenów inwestycyjnych, Redukcja konfliktów przestrzennych	Powierzchnia obszarów objętych aktami prawa miejscowego, Liczba zgłoszonych wniosków inwestycyjnych	Budżet Gminy	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
5. Określenie w aktach prawa miejscowego obszarów budowy instalacji OZE.	Utrzymanie ładu przestrzennego, Ochrona terenów zabudowy mieszkaniowej przed negatywnym oddziaływaniem instalacji	Powierzchnia wyznaczonych obszarów pod OZE w dokumentach planistycznych, Liczba zrealizowanych projektów OZE	Budżet Gminy	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
Cel operacyjny 3.2.					

Strategia Rozwoju Gminy Bielsk Podlaski na lata 2026-2035

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu					
1. Modernizacja energetyczna obiektów publicznych z wykorzystaniem OZE.	Zmniejszenie zużycia energii w obiektach, Zmniejszenie kosztów eksploatacji, Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych	Liczba obiektów poddanych termomodernizacji, Liczba zamontowanych instalacji OZE	Budżet Gminy, Budżety jednostek organizacyjnych, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
2. Wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.	Regulacja gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy, Zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami	Liczba mieszkańców, którym zostało udzielone dofinansowanie, Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków	Budżet Gminy, Środki osób fizycznych, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
3. Utrzymanie i pielęgnacja obiektów i obszarów przyrodniczych objętych ochroną.	Zapobieżenie utracie wartości przyrodniczych obszarów i obiektów chronionych, Poprawa stanu ekosystemów	Liczba przeprowadzonych prac pielęgnacyjnych, Powierzchnia obszaru objętego ochroną	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
4. Usuwanie nagromadzonych odpadów z dawnych wyrobisk.	Poprawa jakości środowiska i walorów przyrodniczych, Oczyszczanie terenów zdegradowanych	Ilość usuniętych odpadów, Powierzchnia, z której usunięto odpady	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
5. Ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej.	Zmniejszenie zanieczyszczeń obszarowych przedostających się do cieków wodnych, Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych dzięki ograniczeniu spływu nawozów mineralnych i naturalnych,	Liczba gospodarstw stosujących zasady Dobrej Praktyki Rolniczej (DPR), Liczba szkoleń/informacji dla rolników dotyczących DPR,	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	Zwiększenie świadomości i wiedzy rolników w zakresie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej (DPR), Zredukowanie eutrofizacji wód w wyniku zmniejszenia ilości substancji biogenych w dopływach Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP	Powierzchnia objęta działaniami ograniczającymi zanieczyszczenia rolnicze			
6. Zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych poprzez prawidłowe użytkowanie gleb.	Poprawa bilansu wodnego w krajobrazie, w szczególności na obszarach narażonych na suszę i deficyt wody, Zwiększenie odporności terenów rolniczych na skutki zmian klimatu, w tym długotrwałe okresy suszy i nawalne deszcze, Zahamowanie procesów erozyjnych i poprawa struktury gleby dzięki zastosowaniu odpowiednich praktyk rolniczych, Ochrona bioróżnorodności poprzez zachowanie i odtworzenie siedlisk wodno-błotnych (oczek, mokradeł, stref buforowych), Zwiększenie naturalnej zdolności magazynowania wody poprzez wykorzystanie i modernizację istniejących oraz tworzenie nowych zbiorników wodnych	Liczba wprowadzonych zapisów w dokumentach planistycznych, Powierzchnia objęta działaniami retencyjnymi, Długość rowów melioracyjnych z funkcją retencyjną	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
Cel operacyjny 3.3. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej					

Strategia Rozwoju Gminy Bielsk Podlaski na lata 2026-2035

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
1. Kompleksowa rozbudowa systemów zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków.	Zwiększenie dostępności mieszkańców do usług w zakresie dostarczania wody i oczyszczania ścieków, Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych na terenie gminy	Długość wybudowanych/ zmodernizowanych /rozbudowanych sieci, Liczba obiektów poddanych modernizacji/ rozbudowie, Liczba nowych przyłączy	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
2. Modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne oraz wykorzystującego źródła OZE.	Zmniejszenie zużycia energii elektrycznej, Zmniejszenie kosztów eksploatacji, Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych	Liczba zamontowanych energooszczędnych opraw oświetleniowych, Liczba oświetlenia ulicznego wykorzystującego OZE, Długość ulic, przy których zamontowano oprawy oświetleniowe	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
3. Wsparcie montażu OZE w budynkach prywatnych.	Zmniejszenie zużycia energii elektrycznej, Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych	Liczba zamontowanych instalacji OZE, Liczba beneficjentów wsparcia	Środki osób fizycznych	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
4. Ulepszenie gospodarki odpadami komunalnymi – utworzenie i obsługa PSZOK.	Usprawnienie systemu gospodarki odpadami na terenie gminy, Zwiększenie poziomów recyklingu	Waga odebranych odpadów komunalnych, Liczba mieszkańców korzystających z PSZOK	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035
5. Utworzenie bazy transportowej i systemu usługi odpadów komunalnych od mieszkańców gminy.	Zmniejszenie kosztów gospodarki odpadami, Zwiększenie poziomów recyklingu	Waga odebranych odpadów komunalnych, Liczba gospodarstw korzystających z usługi odbioru odpadów komunalnych	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	Gmina Bielsk Podlaski i jej jednostki organizacyjne	2026-2035

Źródło: Opracowanie własne

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

3.1. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Gmina Bielsk Podlaski położona jest w południowej części województwa podlaskiego, na obszarze Równiny Bielskiej. Od północy graniczy z Doliną Górnej Narwi, a od wschodu z Puszcą Białowieską. Otacza miasto Bielsk Podlaski, które nie należy do gminy wiejskiej, lecz stanowi osobną jednostkę administracyjną. Pod względem powierzchni jest to jedna z największych gmin w regionie – zajmuje blisko 430 km², co stanowi 31% powierzchni całego powiatu bielskiego. Na jej terenie znajduje się 61 miejscowości zorganizowanych w 54 sołectwach.

Gmina graniczy z wieloma innymi jednostkami administracyjnymi: z gminami Narew i Czyże (powiat hajnowski), Orla, Boćki, Brańsk i Wyszki (powiat bielski) oraz Juchnowiec Kościelny i Zabłudów (powiat białostocki).

Układ osadniczy gminy jest rozproszony – brak w niej jednej dominującej miejscowości wiejskiej, a funkcje społeczne i usługowe realizowane są przez kilka różnych wsi. Główny ośrodek usługowy stanowi miasto Bielsk Podlaski, mimo że administracyjnie nie należy do gminy wiejskiej. Charakterystyczna dla gminy jest sieć niewielkich, rolniczych wsi bez wyraźnego centrum. Ich rozwój i rozmieszczenie w przestrzeni kształtują zarówno uwarunkowania przyrodnicze, jak i historyczne.

W strukturze gminy wyróżnić można cztery następujące strefy struktury przestrzennej, które zostały wyznaczone na podstawie obecnego zagospodarowania terenu:

- strefa wielofunkcyjna – obejmuje obszary o największej koncentracji zabudowy mieszkaniowej, w tym zarówno zabudowę jednorodzinną, jak i zagrodową, uzupełnioną lokalnymi funkcjami usługowymi. Wskazuje się, że rozwój zabudowy mieszkaniowej będzie koncentrował się przede wszystkim w tej strefie, co pozwoli na zachowanie rolniczego charakteru pozostałych terenów,
- ekologiczną – obejmującą tereny leśne i zadrzewione,
- przemysłową – obejmującą tereny przeznaczone pod inwestycje produkcyjne,
- rolniczą – obejmującą pozostałą część gminy, wskazaną do zabudowy zagrodowej oraz intensywnej produkcji rolnej.

Analiza demograficzna i przestrzenna Gminy Bielsk Podlaski wskazuje na wyraźne przesłanki uzasadniające potrzebę wyznaczenia nowych terenów pod funkcję mieszkaniową, szczególnie w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Bielsk Podlaski. W ostatnich latach obserwuje się dodatnie saldo migracji, co świadczy o rosnącym zainteresowaniu osiedlaniem się na terenie gminy. Zjawisko to ma istotne znaczenie w kontekście przeciwdziałania

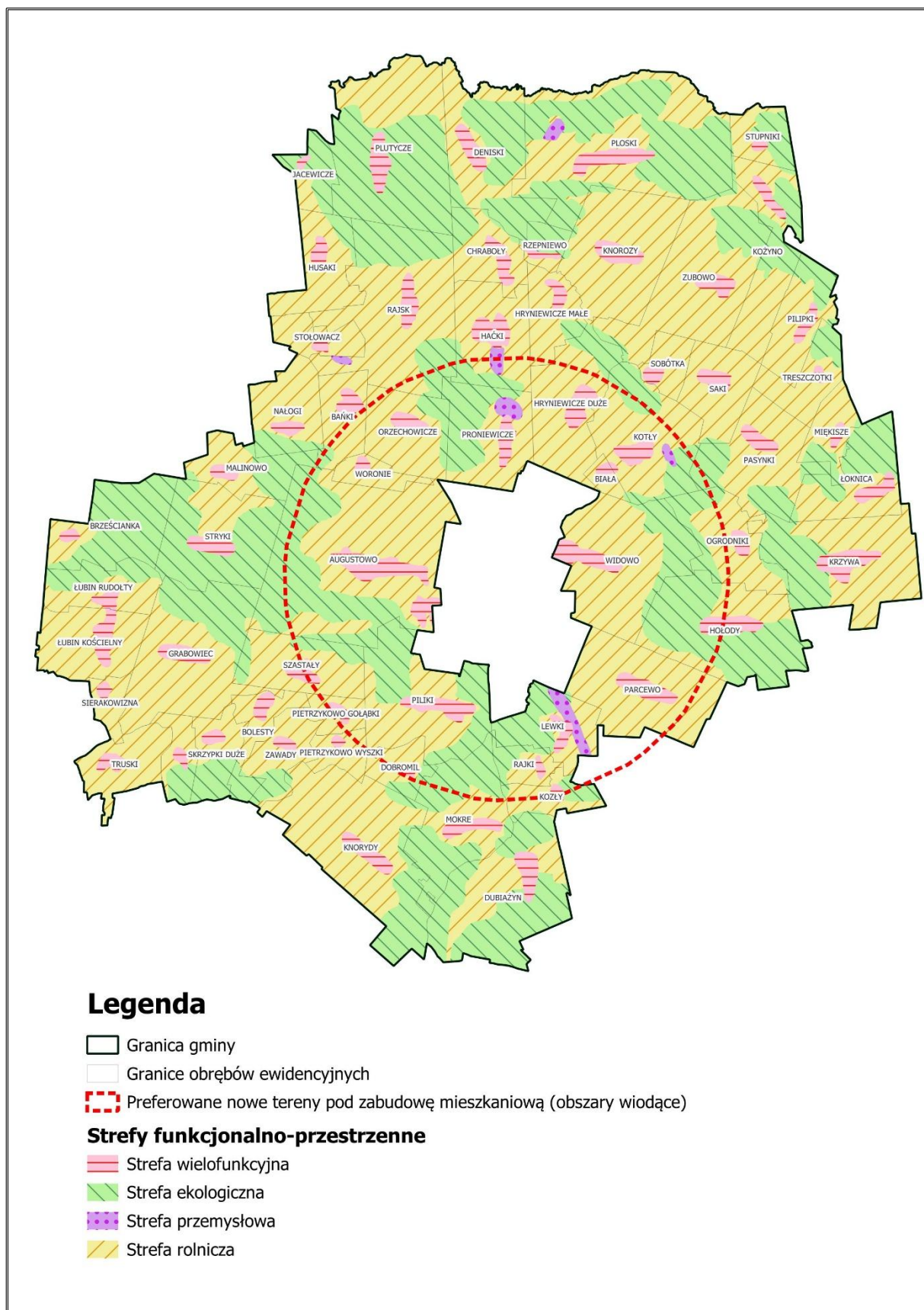
negatywnym trendem demograficznym, takim jak ujemny przyrost naturalny oraz starzenie się społeczeństwa. Dodatnie saldo migracyjne, zwłaszcza wśród osób w wieku produkcyjnym i rodzin z dziećmi, może stanowić impuls prorozwojowy i powinno znaleźć odzwierciedlenie w polityce przestrzennej.

Długoterminowe prognozy demograficzne Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że Gmina Bielsk Podlaski – w odróżnieniu od wielu sąsiednich jednostek samorządu terytorialnego – wykazuje potencjał stabilizacji, a nawet umiarkowanego wzrostu liczby ludności do 2060 roku. Utrzymujący się stosunkowo wysoki udział osób w wieku produkcyjnym oraz przewidywany wzrost liczby mieszkańców tworzą konieczność planowego i kontrolowanego rozwoju osadnictwa mieszkaniowego.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania, a także dostępność infrastruktury technicznej i społecznej, rekomenduje się lokalizowanie nowych terenów mieszkaniowych w szczególności w strefach przyległych do granic administracyjnych miasta Bielsk Podlaski, takich jak: Piliki, Parcewo, Augustowo, Lewki, Widowo, Biała, Kotły, Hryniewicze Duże, Proniewicze. Obszary te charakteryzują się korzystnymi parametrami dostępności komunikacyjnej oraz istniejącym uzbrojeniem technicznym. Bliskość miasta zapewnia ponadto łatwy dostęp do usług edukacyjnych, zdrowotnych, handlowych oraz kulturalnych, a także umożliwia codzienny dojazd do miejsc pracy. Tym samym, wskazane lokalizacje łączą zalety środowiska wiejskiego z funkcjonalnością miejską, stanowiąc atrakcyjne kierunki rozwoju zabudowy mieszkaniowej.

Polityka przestrzenna gminy powinna wspierać rozwój mieszkalnictwa w sposób zintegrowany, z zachowaniem spójności funkcjonalno-przestrzennej oraz przeciwdziałaniem rozproszonemu zabudowy. Nowe tereny pod funkcję mieszkaniową powinny być wyznaczane w lokalizacjach o wysokim potencjale integracji społecznej, rozwoju usług publicznych oraz dostępności transportowej, tak aby wzmacniały strukturalną spójność układu osadniczego gminy.

Rysunek 1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bielsk Podlaski - Strefy funkcjonalno-przestrzenne

Źródło: Opracowanie własne

Na terenie gminy Bielsk Podlaski w 2024 r. obowiązywało 15 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego o łącznej powierzchni 2 609 ha, w związku z czym gmina Bielsk Podlaski jest pokryta mpzp w 6,07%. Gmina przyjęła uchwałę nr LIV/448/2024 Rady Gminy Bielsk Podlaski z dnia 26 lutego 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Bielsk Podlaski, który zastąpi obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

W sferze rozwoju przestrzennego, gmina nie ma istotnych przeszkód ograniczających rozwój sieci osadniczej. Do mniej znaczących zaliczyć można głównie gleby wysokich klas, tereny o niekorzystnych warunkach hydrogeologicznych, bariery fizycznogeograficzne oraz linie komunikacyjne. Większość miejscowości posiada znaczące możliwości rozwojowe w ramach istniejącej zwartej zabudowy wsi oraz w formie zabudowy uzupełniającej, wypełniającej niezainwestowane przestrzenie. Rozwój tego typu zabudowy jest najbardziej pożądanym ze względów ekonomicznych, ekologicznych i związanych z racjonalizacją zarządzania gminą (realizacja zadań własnych gminy).

Gmina Bielsk Podlaski ma charakter rolniczy. W większości miejscowości dominuje zabudowa zagrodowa, natomiast zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna w większym udziale występuje głównie w miejscowościach położonych w strefie podmiejskiej, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Bielsk Podlaski. Z uwagi na rosnące potrzeby w zakresie mieszkalnictwa i usług publicznych, zrównoważone planowanie przestrzenne gminy ma kluczowe znaczenie dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych i usługowych. Korzystne uwarunkowania lokalizacyjne, bliskość miasta Bielsk Podlaski wzmacniają presję na nowe tereny zabudowy. Wobec powyższego, konieczne jest racjonalne i zrównoważone kształtowanie struktur przestrzennych, uwzględniających przyszłe potrzeby i dynamiczny rozwój gminy, poprzez elastyczne dostosowanie przeznaczenia gruntów oraz planowanie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową zgodnie z zapotrzebowaniem, nie zapominając o zagospodarowaniu przestrzeni publicznej i gospodarczej.

3.2. System powiązań przyrodniczych

Gmina Bielsk Podlaski zlokalizowana jest na turystycznym szlaku Warszawa – Białowieża oraz w obrębie obszaru określanego mianem „Zielonych Płuc Polski”. Zarówno sama gmina, jak i jej otoczenie wyróżniają się wysokimi walorami rekreacyjnymi i turystycznymi. Na szczególną uwagę zasługuje Dolina Górnej Narwi – jedna z najlepiej zachowanych dolin rzecznych w kraju. Obszar ten, obok Bagien Biebrzańskich, stanowi jeden z największych kompleksów mokradeł w Europie Środkowej i jednocześnie kluczową ostoję ptactwa błotno-wodnego. Część obszaru gminy znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Narwi” oraz trzech obszarów Natura 2000: Dolina Górnej Narwi (PLB200007), Ostoja w Dolinie Górnej Narwi (PLH200010) i Murawy w Haćkach (PLH200015). Tereny te cechują się

unikalnymi walorami przyrodniczymi, w tym obecnością siedlisk licznych gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną. Ich zachowanie ma kluczowe znaczenie dla utrzymania bioróżnorodności i naturalnego charakteru krajobrazu całego regionu.

Na terenie gminy znajduje się 19 pomników przyrody, głównie w postaci pojedynczych drzew (np. dęby szypułkowe, lipy, klony) lub ich grup, a także jeden pomnik nieożywiony – wzgórze kemowe. Stan zachowania tych obiektów oceniany jest jako dobry, a gmina podejmuje działania pielęgnacyjne w razie potrzeby.

Ponadto, przez teren gminy Bielsk Podlaski przebiegają następujące korytarze ekologiczne:

- Dolina Górnej Narwi (GKPn-24),
- Dolina Rzeki Orlanki (KPn-24A).

Korytarze przebiegające przez teren gminy pełnią kluczową rolę w migracji dzikich zwierząt oraz wymianie genetycznej gatunków, wspierając równowagę ekologiczną i utrzymanie ciągłości środowiska naturalnego.

Istotnym elementem wartości przyrodniczych są lasy, zajmujące 23,4% powierzchni gminy (ponad 10 tys. ha), a ich udział stopniowo wzrasta. Dominują siedliska świeże związane z glebami piaszczystymi. Gatunki leśne są mało zróżnicowane, a najczęściej spotykane to: sosna, dąb i olsza. Lasy prywatne stanowią ponad połowę całej powierzchni leśnej. W ocenie jakości powietrza za 2024 rok na terenie gminy Bielsk Podlaski, ze względu na ochronę zdrowia ludzi, w odniesieniu do poziomu docelowego stwierdzono przekroczenie dla poziomu celu długoterminowego ozonu. W celu przywrócenia obowiązujących standardów należy podjąć działania na rzecz poprawy jakości powietrza we wskazanych obszarach, gdzie zostały przekroczone dopuszczalne wartości. Na terenie gminy głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza są indywidualne źródła ciepła w gospodarstwach domowych.

Pod względem hydrograficznym Gmina Bielsk Podlaski położona jest na obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym Bugu oraz regionie wodnym Narwi. Sieć rzeczna na terenie gminy jest dobrze rozwinięta. Główną rzeką jest Narew, która płynie ze wschodu na zachód w północnej części gminy. Obszar doliny Narwi, jak i niewielkich powierzchniowo terenów przyległych zagrożony jest powodzią. W zakresie gospodarki wodnej, stan ogólny większości jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy oceniono jako zły – zarówno pod względem chemicznym, jak i ekologicznym. Przyczyną są spływy rolnicze, brak kanalizacji w wielu wsiach oraz nieszczelne szamba i oczyszczalnie.

Gmina zlokalizowana jest w obrębie 10 zlewni jednolitych części wód powierzchniowych. W poniższej tabeli przedstawiono jakość wód poszczególnych jednolitych części, tj. ich stan ekologiczny i chemiczny oraz ogólną ocenę.

Tabela 9. Charakterystyka zlewni jednolitych części wód powierzchniowych, w obrębie których znajduje się gmina Bielsk Podlaski

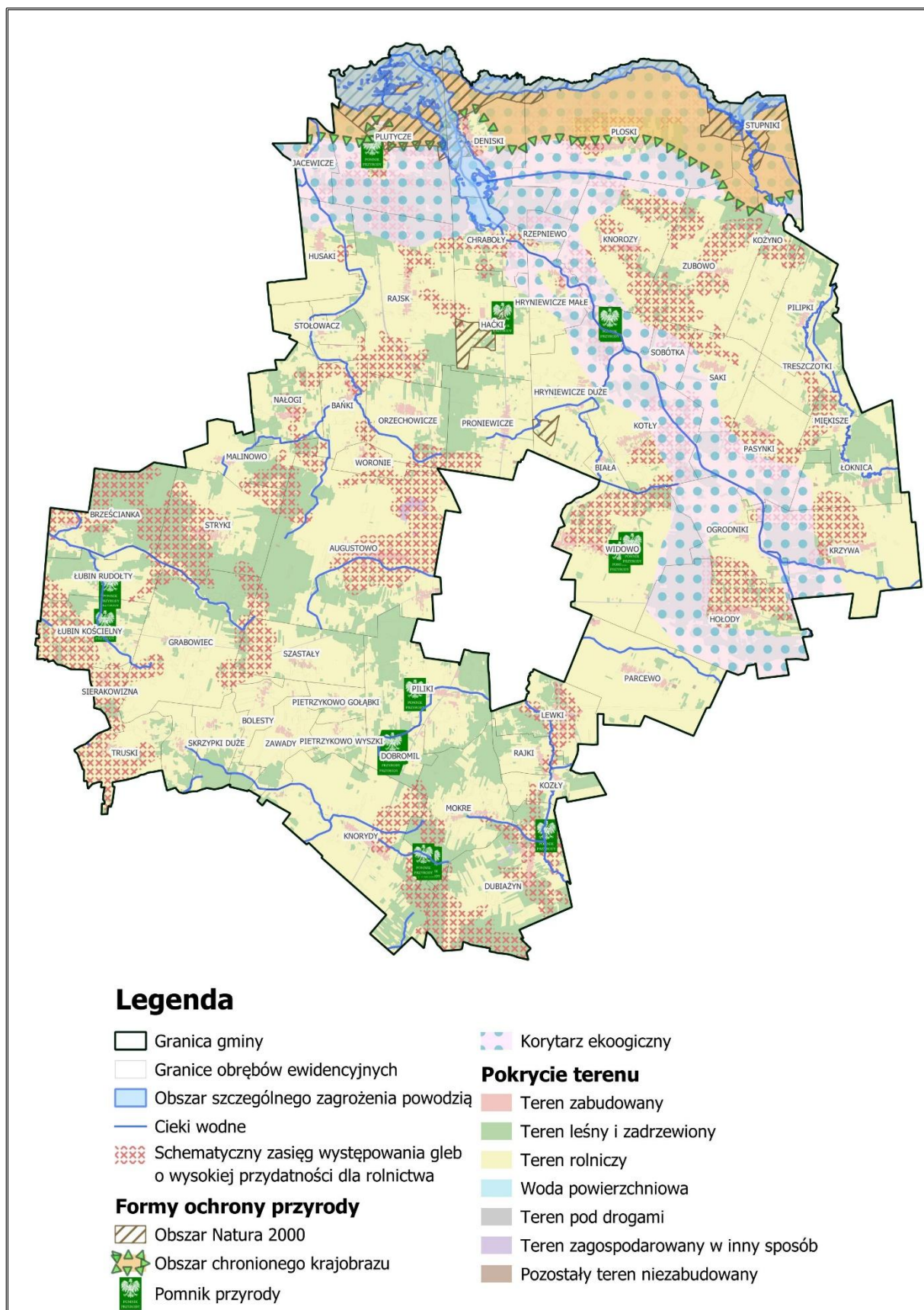
Kod JCWP	Nazwa	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan wód (ogólny)
RW2000102613989	Ramię boczne Narwi	umiarkowany stan ekologiczny	brak danych	zły stan wód
RW200010261389	Łoknica	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
RW20001126149	Orlanka od Orlej do ujścia	słaby stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
RW200011261539	Narew od zb. Siemianówka do Lizy	słaby stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
RW200010267146549	Bronka	umiarkowany stan ekologiczny	brak danych	zły stan wód
RW200010261529	Strabelka	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
RW200010267146369	Dopływ ze Skrzypek Małych	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
RW200010261449	Biała	zły stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
RW20001526714619	Nurzec do Nurczyka	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
RW20001626714673	Nurzec od Nurczyka do Siennicy	umiarkowany stan ekologiczny	brak danych	zły stan wód

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>

W zakresie wód podziemnych Gmina Bielsk Podlaski zlokalizowana jest na terenie dwóch jednolitych części wód podziemnych: GW200052 oraz GW200055. Stan chemiczny, ilościowy obu JCWPd został określony jako dobry, w związku z czym ich ogólny stan także jest dobry.

Północna część gminy Bielsk Podlaski znajduje się w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, co oznacza, że występuje tam podwyższone ryzyko zalania w przypadku wezbrań rzek lub intensywnych opadów. W związku z tym, w zakresie rozwoju i planowania przestrzennego gminy zaleca się unikanie lokalizowania nowych inwestycji budowlanych na tych terenach. Prowadzenie zabudowy w strefie zagrożenia powodziowego może nie tylko zagrażać bezpieczeństwu mieszkańców i ich mienia, ale również generować znaczne koszty związane z ochroną przeciwpowodziową i ewentualnymi stratami.

Rysunek 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bielsk Podlaski - Środowisko przyrodnicze

Źródło: Opracowanie własne

3.3. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Gmina Bielsk Podlaski dysponuje rozbudowaną i zróżnicowaną siecią transportową, co istotnie wpływa na jej dostępność i możliwości rozwoju. Przez teren gminy przebiegają dwie drogi krajowe (nr 19 i 66), drogi wojewódzkie, a także gęsta sieć dróg powiatowych i gminnych. Łączna długość dróg gminnych wynosi niemal 618 km.

Stan techniczny dróg gminnych jest jednak zróżnicowany:

- 51,9 km dróg o nawierzchni bitumicznej w dobrym stanie,
- 61 km dróg żwirowych – również ocenianych jako dobre,
- ponad 500 km to drogi gruntowe w stanie dostatecznym, z czego część jest nieprzejezdna i odblokowywana tylko okresowo.

Na terenie gminy Bielsk Podlaski realizowane są dwie kluczowe inwestycje drogowe – budowa drogi ekspresowej S19 oraz południowej obwodnicy miasta Bielsk Podlaski w ciągu DK 66. Obie mają odciążać lokalne drogi od ruchu tranzytowego i poprawić komunikację w regionie. Inwestycje te mają także znaczenie rozwojowe: lepszy dostęp do rynku pracy, wzrost atrakcyjności terenów inwestycyjnych przy węzłach drogowych oraz ożywienie turystyki dzięki lepszemu skomunikowaniu gminy z miejskimi ośrodkami. Uruchomienie trasy nastąpiło 31.10.2025 r.

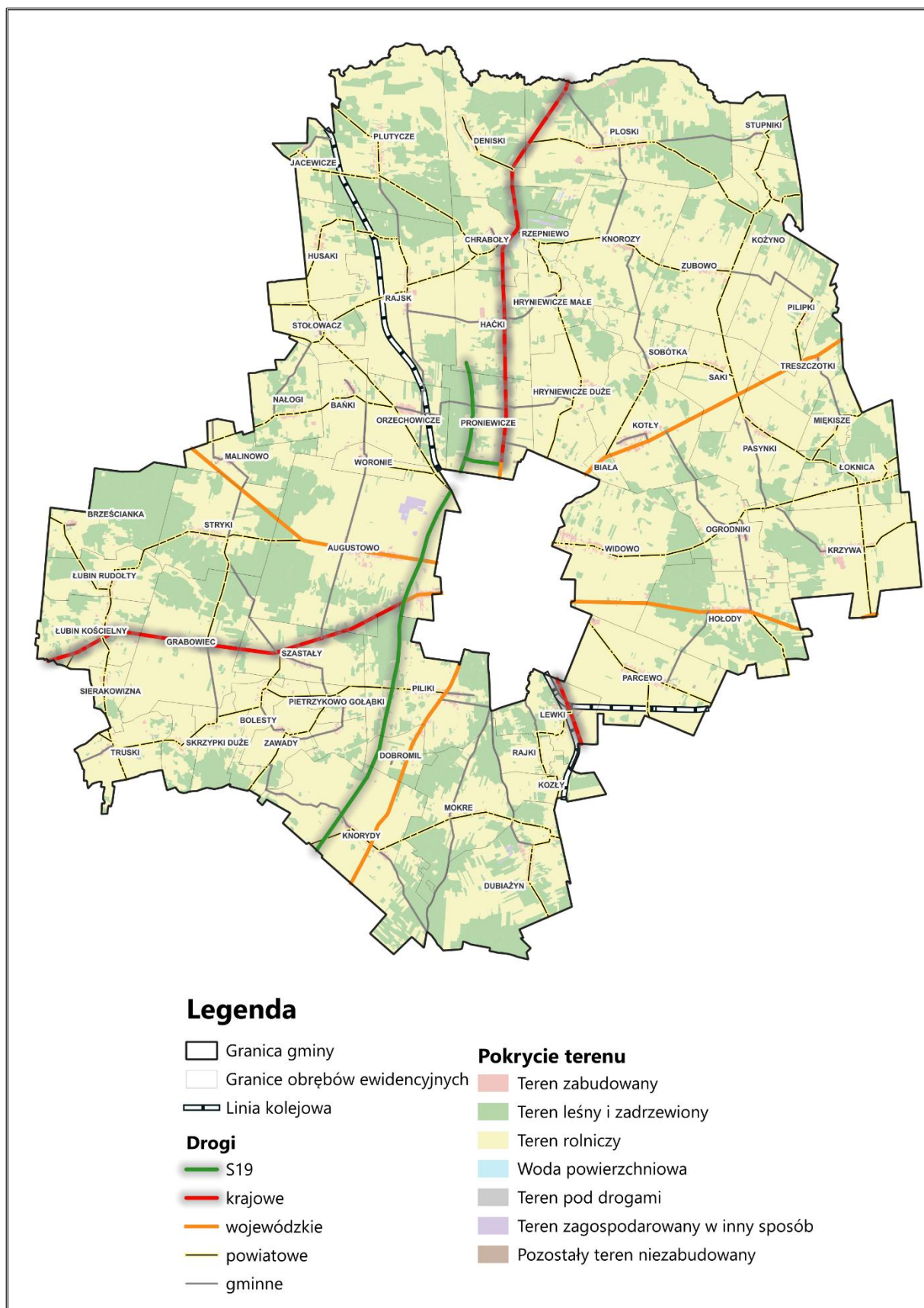
Gmina dysponuje zaledwie 0,6 km dróg dla rowerów, co znacząco ogranicza rozwój ruchu pieszego i rowerowego, mimo dużego potencjału turystycznego związanego z lokalizacją na trasie Warszawa–Białowieża.

Transport publiczny w gminie pozostaje niewystarczający. Autobusy kursują rzadko, a wiele wsi nie ma żadnych połączeń, co prowadzi do wykluczenia komunikacyjnego mieszkańców nieposiadających samochodu.

Gmina jest przecięta przez dwie linie kolejowe (nr 32 i 52), zapewniające połączenia z Białymstokiem, Czeremchą, Lublinem i Warszawą. Ich istnienie zwiększa atrakcyjność inwestycyjną, jednak ich potencjał nie jest w pełni wykorzystywany z powodu ograniczonej dostępności połączeń.

Rozbudowany układ drogowy, w połączeniu z dostępem do kolei, stanowi mocny atut rozwojowy. Jednak jego efektywność ogranicza słaby rozwój transportu zbiorowego, który wymaga zdecydowanej poprawy, by wspierać równomierny rozwój wszystkich miejscowości.

Rysunek 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bielsk Podlaski - Infrastruktura komunikacyjna

Źródło: Opracowanie własne

3.4. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

Infrastruktura wodno-ściekowa

System wodociągowy opiera się na czterech ujęciach (Rajsk, Bolesty, Oleksze i Bielsk Podlaski), które zaopatrują gminę w wodę pitną. Sieć wodociągowa liczy 205,7 km i pozostaje bez zmian od 2020 roku, jednak stale rośnie liczba przyłączy (ponad 3500 w 2023 r.).

Sieć kanalizacyjna liczy 29,7 km – również bez zmian. Zwiększa się liczba przyłączy oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, co wskazuje na pozytywny trend. Spada natomiast liczba szamb. Mimo to wiele obszarów gminy nadal nie jest skanalizowanych, co może stanowić przeszkodę dla rozwoju nowych inwestycji i wpływać negatywnie na warunki sanitarne oraz środowisko.

Infrastruktura energetyczna

Gmina zasilana jest ze stacji RPZ 110/15 kV. Przez teren gminy przebiegają: linia elektroenergetyczna 110 kV GPZ „Narew” – RPZ Bielsk Podlaski – RPZ Orla oraz linia elektroenergetyczna 110 kV RPZ Bielsk Podlaski – RPZ Milejczyce – RPZ Adamowo. Istnieje około 130 stacji transformatorowych oraz 1200 punktów oświetlenia ulicznego. Energooszczędne oprawy pozwalają na ograniczenie zużycia energii. System elektroenergetyczny działa poprawnie, jednak lokalne sieci dystrybucyjne są technicznie wyeksploatowane, co w połączeniu z anomaliami pogodowymi (wichury, oblodzenia) może powodować przerwy w dostawie prądu.

Przez obszar gminy przebiega projektowana linia elektroenergetyczna 110 kV RPZ Bielsk Podlaski – RPZ Ciechanowiec.

Sieć gazowa

Gazociągi dostępne są tylko w dwóch wsiach – Augustowo i Parcewo. Długość sieci to 11,6 km. Liczba odbiorców w 2023 r. wynosiła zaledwie 62. Przez teren gminy przebiega m.in. gazociąg s/c podwyższonego ciśnienia relacji Wyszki – Bielsk Podlaski. Brak powszechnej gazyfikacji jest dużym utrudnieniem dla mieszkańców i ogranicza możliwość stosowania nowoczesnych źródeł ciepła.

Przez obszar gminy przebiega projektowany gazociąg s/c podwyższonego ciśnienia Bielsk Podlaski – Hajnówka.

Gospodarka odpadami

Gmina nie posiada stacjonarnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) – funkcjonuje wyłącznie jego mobilna wersja. Na terenie gminy funkcjonuje

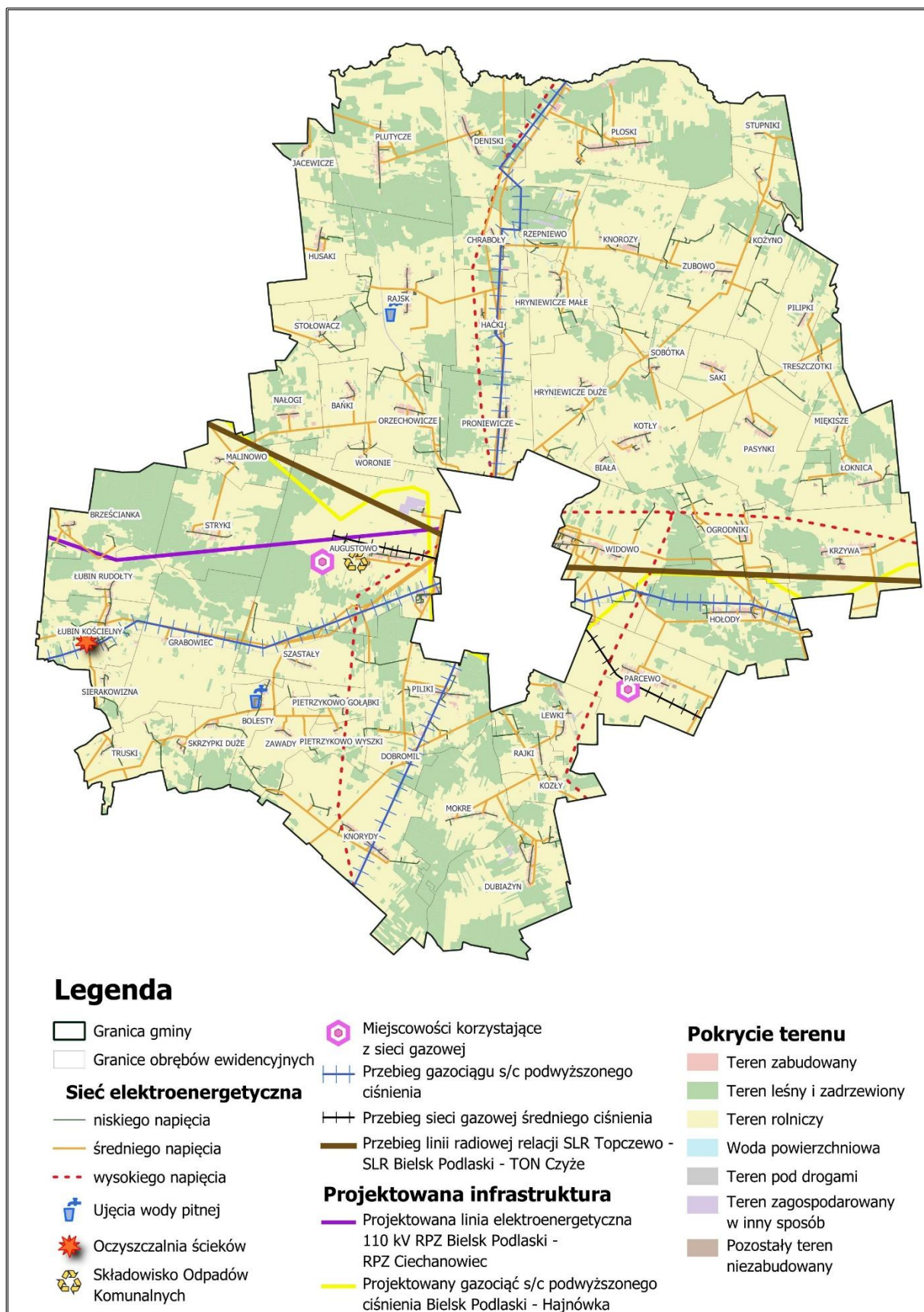
Składowisko Odpadów Komunalnych w Augustowie. W 2023 r. zebrano 1552,81 ton odpadów komunalnych, z czego 44% stanowiły odpady selektywne.

Poziom recyklingu (28,95%) nie osiągnął wymaganego minimum (35%), co wskazuje na konieczność intensyfikacji działań edukacyjnych i modernizacji systemu gospodarowania odpadami. Dodatkowym problemem jest niewystarczające usuwanie wyrobów azbestowych, które hamują modernizację i negatywnie wpływają na rozwój przestrzenny.

Linia radiowa

Przez teren gminy Bielsk Podlaski przebiega linia radiowa relacji SLR Topczewo – SLR Bielsk Podlaski – TON Czyże.

Rysunek 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bielsk Podlaski - Infrastruktura techniczna

Źródło: Opracowanie własne

Na terenie gminy Bielsk Podlaski funkcjonują dwie Szkoły Podstawowe:

- Szkoła Podstawowa im. Świętego Jana Pawła II w Łubinie Kościelnym,
- Szkoła Podstawowa w Augustowie.

W obu placówkach działają także oddziały przedszkolne. Lokalizacja szkół podstawowych i przedszkoli na terenie gminy ma kluczowe znaczenie dla jej rozwoju społeczno-gospodarczego. Dobrze rozmieszczone placówki edukacyjne wpływają na atrakcyjność gminy dla młodych rodzin, co sprzyja wzrostowi liczby mieszkańców i zwiększa popyt na lokale mieszkalne. Bliskość szkół i przedszkoli ogranicza konieczność dalekich dojazdów, co poprawia komfort życia mieszkańców i redukuje koszty transportu. Ponadto sprzyja to integracji społecznej oraz rozwojowi lokalnej infrastruktury, w tym dróg, terenów rekreacyjnych i usług. Inwestycje w edukację podnoszą także poziom wykształcenia mieszkańców, co w dłuższej perspektywie może przyczynić się do lepszego rozwoju gospodarczego gminy. Ponadto, na terenie gminy Bielsk Podlaski funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Augustowie posiadająca dwie filie: Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Łubinie Kościelnym oraz Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Płoskach. W celu zapewnienia odpowiedniej dbałości o osoby ze szczególnymi potrzebami, działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim mający swoją siedzibę w Urzędzie Gminy Bielsk Podlaski. Celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne zasoby i możliwości. Na terenie gminy znajdują się także liczne obiekty zgromadzeń publicznych służące integracji społecznej, takie jak: świetlice wiejskie, Ośrodki Kulturalno-Edukacyjne, Ośrodki Kultury Lokalnej czy też Wiejski Dom Kultury. Aktywność społeczną zapewniają stowarzyszenia i fundacje, 19 Kół Gospodyń Wiejskich oraz Koła Łowieckie. W ostatnim czasie szczególną rolę w kultywowaniu tradycji, integracji społeczności oraz promowaniu lokalnej kultury odegrały: Koło Gospodyń Wiejskich „Hołodzianki” w Hołodach oraz Koło Gospodyń Wiejskich „Orzeszki for you” z Orzechowicz.

Istotnym elementem infrastruktury społecznej jest system ochrony zdrowia. Jego poziom w sposób znaczący wiąże się z jakością wykonywanej pracy przez mieszkańców oraz wpływa na wydatki budżetu. Dostęp do infrastruktury ochrony zdrowia zależy przede wszystkim od liczby instytucji świadczących usługi zdrowotne, ich rozmieszczenia oraz kosztów usług.

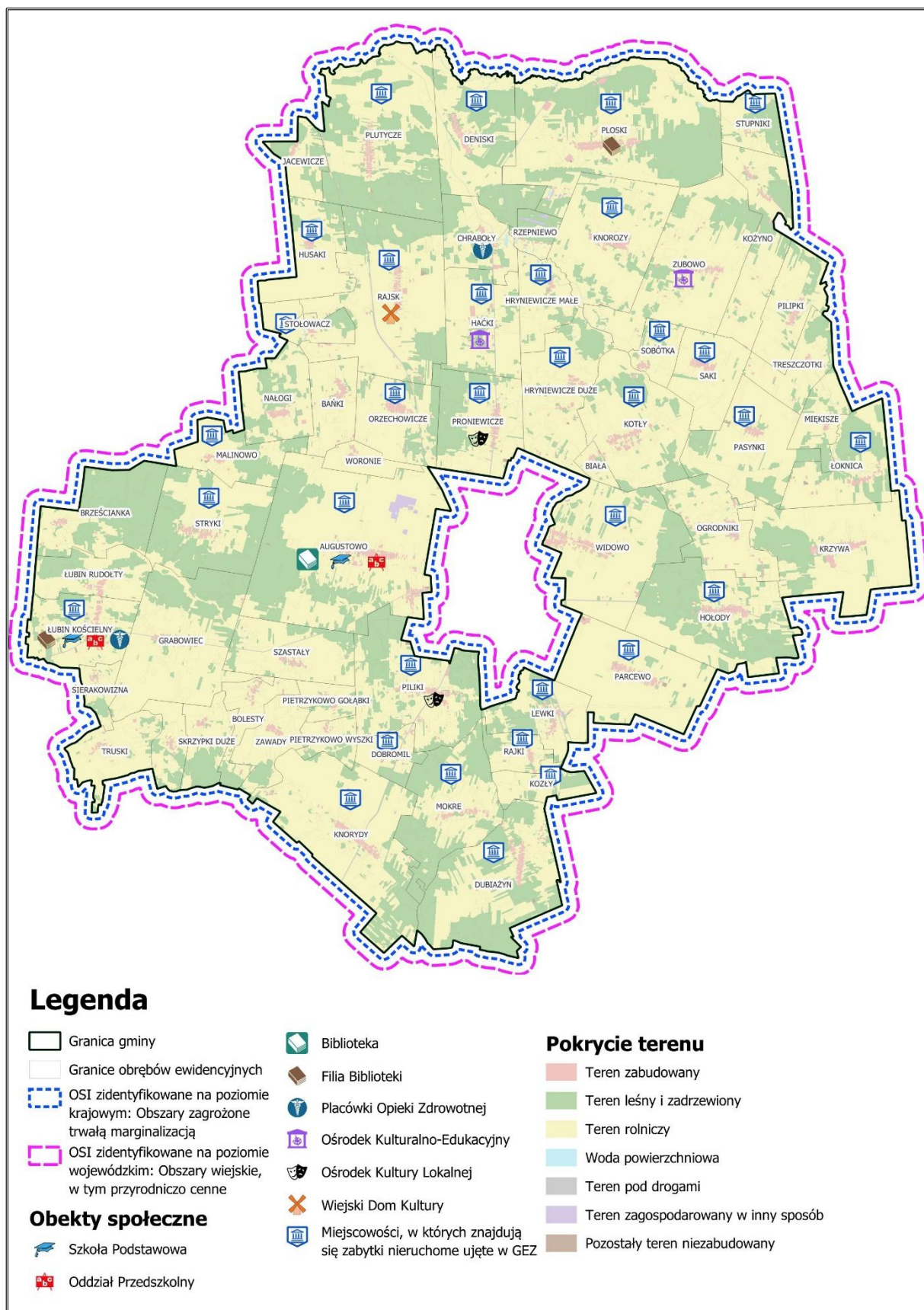
Na terenie gminy Bielsk Podlaski funkcjonują dwie placówki zapewniające podstawową opiekę medyczną. Są to: Niepubliczny Gabinet Podstawowej Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Łubinie Kościelnym, Niepubliczny Gabinet Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Chrańkach.

Gmina posiada także walory kulturowe, które mogą być podstawą do rozwoju funkcji turystycznej. Na tym terenie znajdują się liczne zabytki mające znaczenie dla środowiska kulturowego. Są to głównie wiekowe obiekty sakralne dokumentujące rozwój i dzieje gminy.

Zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego, Gmina Bielsk Podlaski należy do Obszaru Strategicznej Interwencji: **Obszary zagrożone trwałą marginalizacją**. Są to obszary charakteryzujące się wielowymiarowym i trwałym zapóźnieniem rozwojowym. Problemy te wynikają m.in. z długotrwałego bezrobocia, niskiego poziomu wykształcenia mieszkańców, słabego dostępu do usług publicznych, a także ograniczonych możliwości uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym. Marginalizacja tych obszarów prowadzi do pogłębiania się różnic regionalnych i społecznych, dlatego wymagają one szczególnej interwencji państwa. W strategii przewidziano dla nich działania skoncentrowane na aktywizacji lokalnych społeczności, poprawie dostępu do usług publicznych (takich jak edukacja, opieka zdrowotna i transport), wzmacnianiu kapitału ludzkiego i społecznego, a także wspieraniu lokalnych inicjatyw rozwojowych i przedsiębiorczości. Podejście to zakłada zintegrowane wsparcie, dopasowane do specyfiki danego obszaru, tak aby przeciwdziałać trwałemu wykluczeniu i włączyć te regiony w główny nurt rozwoju kraju.

Natomiast, zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030, Gmina Bielsk Podlaski należy do Obszaru Strategicznej Interwencji: **Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne**. Województwo podlaskie jest regionem o przewadze obszarów wiejskich. Polityka regionalna w stosunku do obszarów wiejskich powinna być oparta na inicjatywach lokalnych, rozwijających kapitał społeczny. W gminach, objętych szczególną ochroną prawną ze względu na obszary cenne przyrodniczo, co w wielu przypadkach stanowi istotną barierę ich rozwoju, m.in. poprzez ograniczenia organizacyjne, społeczne, prawne i zwiększone koszty inwestycji, należy kontynuować działania z jednej strony dotyczące ochrony środowiska i wartości krajobrazowych, z drugiej zaś wspierające rozwój przedsiębiorczości, która pozwoli zachować walory przyrodnicze, w tym turystyki kwalifikowanej czy ekoturystyki. Rolnictwo na obszarach cennych przyrodniczo powinno rozwijać się w kierunku produkcji żywności wysokiej jakości oraz rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego. Na obszarach wiejskich zasadne będzie koncentrowanie się na realizacji działań służących realizacji celów operacyjnych określonych w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego, związanych z przestrzenią wysokiej jakości, a także rozwojem przedsiębiorczości w powiązaniu z aktywizacją mieszkańców, szczególnie w zakresie wspierania mieszkańców w zdobywaniu i rozwijaniu kompetencji na wszystkich etapach życia. W obszarze przedsiębiorczości można liczyć na rozwój ekologicznych i zrównoważonych form produkcji rolniczej i powiązany z nimi rozwój przetwórstwa żywności wysokiej jakości.

Rysunek 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bielsk Podlaski - Infrastruktura społeczna oraz dziedzictwo kulturowe

Źródło: Opracowanie własne

4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

4.1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrona powietrza, przyrody i krajobrazu

Ochrona przyrody

- na obszarach objętych formami ochrony przyrody należy stosować wytyczne zawarte w dokumentach ustanawiających te formy ochrony oraz w planach ochrony lub zadaniach ochronnych jeżeli zostały opracowane,
- na terenach leśnych, podejmowane działania muszą być zgodne z planami urządzenia lasu,
- w dolinach rzek trzeba zachować ciągłość ekologiczną i zapewnić możliwość migracji zwierząt, m.in. poprzez niezabudowywanie fragmentów dolin i ich zboczy oraz ich powiązanie z otaczającym środowiskiem,
- na terenach podmokłych należy zapewnić drożność korytarzy ekologicznych i migracyjnych, poprzez utrzymanie niezagospodarowanych, funkcjonalnie połączonych fragmentów,
- należy chronić dziko występujące gatunki roślin, zwierząt i grzybów oraz ich naturalne siedliska zgodnie z przepisami o ochronie przyrody,
- należy przeciwdziałać negatywnym skutkom urbanizacji, szczególnie na terenach cennych przyrodniczo i chronionych,
- wskazane jest podejmowanie współpracy z sąsiednimi gminami w zakresie ochrony przyrody, kształtowanie powiązań ekologicznych oraz zarządzania systemami obszarów chronionych,
- naturalne ciek i zbiorniki wodne będące częścią ciągów ekologicznych powinny być chronione, z dopuszczeniem ich wykorzystania na cele publiczne, jeśli jest to zasadne,
- zaleca się wdrażanie rozwiązań przestrzennych i technicznych zapobiegających fragmentyzacji siedlisk i utracie łączności ekologicznej,
- obszary podmokłe powinny być zachowane w stanie naturalnym ze względu na ich rolę w regulacji stosunków wodnych, klimatycznych i ekologicznych,
- wskazane jest dokumentowanie oraz waloryzowanie przyrodnicze terenów o istotnych funkcjach ekologicznych (np. w ramach opracowań ekofizjograficznych),
- należy wspierać zalesianie, tworzenie śródpolnych zadrzewień i zakrzewień oraz ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk,
- trzeba ograniczać rozpraszanie zabudowy na terenach otwartych przez odpowiednie planowanie przestrzenne chroniące grunty rolne i wartościowe ekosystemy,

- wskazane jest przywracanie naturalnych cech środowiska i odtwarzanie zdegradowanych ekosystemów – w tym leśnych, wodnych, podmokłych i łąkowych – m.in. poprzez:
 - rekultywację jezior i przeciwdziałanie eutrofizacji,
 - zwiększenie retencji wodnej w ekosystemach,
- powinno się zwiększać powierzchnię zalesień zwłaszcza:
 - na obszarach o niskiej lesistości, ale wysokim potencjale leśnym,
 - na gruntach rolnych o niskiej przydatności,
 - na terenach dotkniętych erozją,
 - na gruntach porolnych objętych sukcesją naturalną,
- elementy charakterystyczne dla krajobrazu wiejskiego, takie jak miedze, zadrzewienia, drogi polne i małe ciek, powinny być chronione, szczególnie na terenach intensywnego rolnictwa,
- w celu przeciwdziałania suszy rolniczej należy zachować i odtwarzać śródpolne zadrzewienia, ciek, oczka wodne i tereny podmokłe wraz z towarzyszącą roślinnością oraz historyczne systemy melioracyjne,
- ochrona bioróżnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu powinna być wspierana poprzez odpowiednie zapisy w dokumentach planistycznych,
- należy ograniczyć lub eliminować obiekty mogące negatywnie wpływać na środowisko.

Ochrona wód

- należy poprawiać jakość wód powierzchniowych i podziemnych poprzez:
- rozwój i modernizację infrastruktury środowiskowej,
- eliminację nieszczelnych zbiorników ściekowych,
- ograniczenie odpływu związków azotu ze źródeł rolniczych,
- tworzenie stref buforowych i zbiorników wokół cieków,
- przeciwdziałanie eutrofizacji oraz poprawę retencji wodnej,
- racjonalne gospodarowanie wodą, np. zwiększenie retencji małej skali, optymalizacja zużycia wody w gospodarstwach i przemyśle,
- należy wspierać działania zwiększające retencję w dolinach rzecznych poprzez: budowę małych zbiorników, spiętrzenia, przebudowę rowów i kanałów,
- retencionowanie wód opadowych,
- planowanie przestrzenne sprzyjające zatrzymaniu wody,
- należy zwiększać zdolność retencyjną zlewni na gruntach rolnych, leśnych, zadrzewionych oraz wodno-błotnych, bez pogarszania warunków przepływu na obszarach zagrożonych powodzią,

- należy zwiększać wykorzystywanie wód opadowych i roztopowych w miastach, aby zmniejszyć zużycie wody z tradycyjnych ujęć,
- należy chronić główne zbiorniki wód podziemnych i strefy ochronne ujęć wodnych,
- należy zachować i chronić naturalne elementy wodne, takie jak starorzecza, torfowiska, bagna, stawy i oczka wodne,
- ograniczać zabudowę w odległości mniejszej niż 100 m od brzegów jezior przepływowych o istotnych walorach krajobrazowych,
- należy chronić wody przed zanieczyszczeniami rolniczymi, m.in. przez stosowanie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej dotyczących nawożenia oraz przechowywania kiszzonek w pobliżu cieków,
- należy przeciwdziałać skutkom suszy zgodnie z Planem przeciwdziałania skutkom suszy (rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 15 lipca 2021 r.), przy czym należy:
 - w pierwszej kolejności stosować naturalne metody retencji,
 - sztuczną retencję traktować jako ostateczność,
 - nowe inwestycje w tym zakresie poprzedzić analizami zgodnymi z aktualnymi przepisami i realnymi potrzebami.

Zaplanowane działania należy realizować z uwzględnieniem zapisów planu zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy. Zgodnie z przytoczonym planem, Gmina Bielsk Podlaski została zakwalifikowana jako obszar ekstremalnie zagrożony suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych, umiarkowanie zagrożony suszą hydrologiczną oraz umiarkowanie zagrożony suszą hydrogeologiczną. W rezultacie łączne zagrożenie suszą całej Gminy Bielsk Podlaski zostało zaklasyfikowane jako silne.

Obszar gminy podlega pod Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły ustanowiony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 listopada 2022 r. (Dz. U. 2023 poz. 300). Zgodnie z art. 4 ust. 1 RDW celem wód powierzchniowych jest:

- niepogarszanie się stanu wód powierzchniowych oraz ochrona i przywrócenie dobrego stanu JCW,
- osiągnięcie co najmniej dobrego stanu lub potencjału ekologicznego wód powierzchniowych,
- stopniowe eliminowanie, a w rezultacie zaprzestanie zrzutów do wód powierzchniowych substancji priorytetowych i niebezpiecznych, a także zapobieganie dopływowi zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- odwrócenie każdej znaczącej i ciągłej tendencji wzrostu stężenia każdego zanieczyszczenia wynikającego z wpływu działalności człowieka w celu stopniowej redukcji zanieczyszczenia wód podziemnych,

- osiągnięcie zgodności ze wszystkimi normami i celami określonymi w ustawodawstwie wspólnotowym dla obszarów chronionych.

Natomiast zgodnie z art. 59 ust. 1 Prawo wodne, celem środowiskowym dla jednolitych części wód podziemnych jest:

- zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń,
- zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu,
- ich ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

Ochrona powietrza

- należy dążyć do rozbudowy centralnych systemów zaopatrzenia w ciepło, zmiany paliw na niskoemisyjne oraz rozwoju odnawialnych źródeł energii,
- należy dążyć do redukcji emisji zanieczyszczeń pochodzących z transportu drogowego, emisji ze źródeł komunalnych,
- należy dążyć do ograniczenia zanieczyszczenia powietrza oraz poprawy efektywności energetycznej i cieplnej poprzez:
 - modernizację istniejących kotłowni lokalnych,
 - wymianę źródeł ciepła na niskoemisyjne i nieemisyjne,
 - wykorzystanie odnawialnych źródeł ciepła i energii,
 - działania termomodernizacyjne obiektów użyteczności publicznej.

Ochrona klimatu akustycznego

- należy dążyć do ograniczenia poziomu hałasu emitowanego przez środki transportu wzdłuż głównych dróg i linii kolejowych,
- należy dążyć do tworzenia alternatyw dla indywidualnego transportu samochodowego i jego ograniczenia.

Ochrona złóż kopalin

- należy dążyć do racjonalnej gospodarki złożami kopalin, w szczególności przez kompleksowe i racjonalne wykorzystanie kopalin towarzyszących oraz technologii eksploatacji zapewniającej ograniczenie ujemnego wpływu na środowisko,
- należy dążyć do wspierania prac związanych z poszukiwaniem i rozpoznawaniem surowców energetycznych,
- należy dążyć do wyznaczania pasów ochronnych dla terenów sąsiednich nieobjętych eksploatacją zgodnie z przepisami odrębnymi,

- sposób zagospodarowania terenu powinien być dostosowany do potrzeb prowadzonej działalności i nie powinien powodować zagrożenia bezpieczeństwa na terenach sąsiednich,
- zaleca się wykonywanie rekultywacji terenu po wyeksploatowaniu kruszyw w oparciu o ustalony kierunek i warunki przeprowadzenia rekultywacji,
- należy dążyć do ograniczenia degradacji litosfery, w tym warstwy glebowej, jak również niekorzystnych zmian w krajobrazie i gospodarce wodnej, związanych z powierzchniową eksploatacją surowców mineralnych m.in. poprzez rekultywację terenów poeksploatacyjnych.

Zapobieganie zagrożeniom naturalnym

- należy uwzględnić w planach rozwojowych gminy, mapy zagrożenia powodziowego, mapy ryzyka powodziowego, plany zarządzania ryzykiem powodziowym, a także plany przeciwdziałania skutkom suszy.

Ochrona krajobrazu

- należy dążyć do zachowania bogatej struktury krajobrazu w szczególności poprzez:
- kształtowanie harmonijnej mozaiki elementów krajobrazowych,
- przeciwdziałanie wycince zadrzewień przydrożnych,
- stosowanie następujących kategorii dolesień: powiększanie istniejących kompleksów, uzyskanie większej zwartości kompleksów, zalesiania łącznikowe,
- kształtowanie krajobrazu rolniczego: wprowadzanie pasmowo i grupowo zadrzewień,
- odbudowę biologicznej linii brzegowej zbiorników wodnych i cieków,
- ochronę wyróżniających się wizualnie form geomorfologicznych,
- optymalizację układu osadniczego, ograniczanie rozpraszania zabudowy,
- tworzenie biologicznej zabudowy terenów właściwych dla rozwoju rekreacji w sąsiedztwie lasów.

4.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- należy podejmować działania mające na celu zachowanie dobrego stanu obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w ewidencji zabytków,
- wskazane jest kompleksowe odnawianie i rewaloryzacja zdegradowanych obszarów historycznych, zespołów zabytkowych i przestrzeni o znaczeniu kulturowym, które są istotne dla tożsamości regionu,
- należy chronić i przywracać historyczne układy zieleni, takie jak zabytkowe cmentarze, aleje drzew, szpalery oraz parki,

- powinno się eliminować, takie formy użytkowania, które obniżają wartość kulturową zabytków lub zakłócają charakter historycznych przestrzeni,
- zaleca się nadawanie nieużytkowanym obiektom zabytkowym nowych funkcji – np. kulturalnych, edukacyjnych, czy turystycznych – w celu ich racjonalnego wykorzystania, podnoszenia atrakcyjności regionu oraz wspierania lokalnej gospodarki,
- elementy krajobrazu kulturowego mające znaczenie dla tożsamości obszarów wiejskich powinny być chronione,
- rozwój gminy powinien opierać się na harmonijnym wykorzystaniu dziedzictwa kulturowego, z poszanowaniem jego wartości,
- walory kulturowe powinny być wykorzystywane do rozwoju funkcji rekreacyjnych i wypoczynkowych, w tym np. rozwój zabudowy rekreacyjno-letniskowej w miejscowości Deniski oraz Plutycze,
- obszary zachowujące tradycyjny charakter krajobrazowy i kulturowy powinny być objęte szczególną ochroną,
- należy porządkować i przywracać wartości kulturowe oraz elementy ekspozycji krajobrazu, szczególnie w miejscach o wysokich walorach wizualnych,
- ważne jest zachowanie otwartych przestrzeni o wysokiej wartości krajobrazowej, unikanie zabudowy terenów rolnych i leśnych oraz wykorzystanie rezerw terenowych w ramach już istniejącej struktury przestrzennej,
- nowa zabudowa powinna harmonizować z lokalną tradycją architektoniczną, akcentować istniejące dominanty przestrzenne i krajobrazowe oraz unikać obiektów zaburzających ład przestrzenny,
- należy obejmować ochroną elementy tradycyjnej architektury wiejskiej charakterystycznej dla danego regionu, np. Knorydy, Parcewo,
- realizacja działań powinna być zgodna z zapisami wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami,
- należy dążyć do utrzymania ładu przestrzennego zachowania kulturowych cech krajobrazu oraz kształtowania korytarzy przyrodniczo-kulturowych o znaczeniu regionalnym poprzez:
 - ograniczanie negatywnych skutków urbanizacji i reurbanizacji,
 - wzmacnianie walorów przestrzennych obiektów i terenów (w tym przemysłowych) przez rewitalizację i restaurację,
 - ochronę oraz odnowę symbolicznych i zabytkowych przestrzeni historycznych,
 - rozwój sieci szlaków turystyki kulturowej wykorzystujących istniejące walory architektoniczne i krajobrazowe, w tym rozwój i koncentracja usług turystycznych miejscowości Ploski,

- należy identyfikować wartościowe obiekty i przestrzenie kultury współczesnej o znaczeniu ponadlokalnym oraz wprowadzać odpowiednie zapisy ochronne do dokumentów planistycznych gminy,
- wskazane jest udostępnianie stanowisk archeologicznych o wyraźnej formie krajobrazowej, z myślą o celach edukacyjnych, naukowych i turystycznych,
- powinno się zapewnić właściwą widoczność i ekspozycję zabytków, m.in. przez określenie maksymalnych gabarytów nowej zabudowy,
- w celu ochrony walorów widokowych i estetycznych zespołów zabytkowych należy wyznaczać strefy ochrony krajobrazu i ekspozycji,
- istotne jest utrzymanie struktury przestrzennej o walorach kulturowych poprzez odpowiednią pielęgnację zieleni, eliminację przypadkowych nasadzeń i samosiewów oraz przeprowadzenie specjalistycznych prac rewitalizacyjnych,
- należy odtwarzać zabytkowe elementy kompozycji krajobrazu,
- zaleca się chronić naturalne krajobrazy powiązane z historycznymi układami przestrzennymi,
- zaleca się zachować tradycyjny charakter osadnictwa,
- należy odbudowywać historyczne zadrzewienia, zwłaszcza aleje przydrożne,
- należy eliminować dysharmonijne elementy krajobrazu lub wprowadzać osłony roślinne,
- należy ustanowić wytyczne dla lokalizacji i wyglądu współczesnej zabudowy, tak aby była ona zgodna z charakterem otoczenia,
- należy chronić ulicowy układ ruralistyczny, w tym m.in. we wsi Augustowo, wsi Parcewo.

4.3. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- wykorzystanie bliskości Bielska Podlaskiego oraz dobrej dostępności drogowej gminy do rozwoju działalności gospodarczych typowych dla obszarów podmiejskich,
- należy dążyć do zapobiegania niekontrolowanym procesom rozprzestrzeniania się osadnictwa,
- należy dążyć do ochrony terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy,
- należy dążyć do przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji w aspekcie ochrony środowiska,
- należy dążyć do ochrony krajobrazu przed chaosem inwestycyjnym,
- należy dążyć do efektywnego wykorzystania terenów w granicach zurbanizowanych oraz do zwiększenia zwartej struktury przestrzennej miejscowości,
- należy dążyć do uzupełniania zabudowy mieszkaniowej o usługi podstawowe i zieleni urządzoną,

- należy dążyć do tego, aby lokalizacja nowej zabudowy odbywała się w powiązaniu z istniejącą zabudową, jako kontynuacja istniejącej w sąsiedztwie, na terenach skomunikowanych i uzbrojonych,
- należy dążyć do przygotowania i realizacji infrastruktury technicznej zapewniającej odpowiednie standardy zasobów istniejących i projektowanych,
- należy dążyć do tworzenia wysokiej jakości przestrzeni zapewniającej wysokie standardy zamieszkania,
- należy dążyć do projektowania nowej zabudowy, jako uzupełniania istniejącej struktury przestrzennej, w szczególności w obszarach posiadających dostęp do infrastruktury technicznej i komunikacyjnej bez konieczności jej rozbudowy,
- należy dążyć do wykorzystania potencjału inwestycyjnego terenów stanowiących obszary możliwego zagospodarowania, wskazanego w polityce przestrzennej gminy, w szczególności w kierunku zabudowy usługowej i mieszkaniowej jednorodzinnej, przy czym wielkość wyznaczonych terenów powinna uwzględniać skalę rozwoju miejscowości i przeciwdziałać dezintegracji gminy,
- wyznaczanie nowych terenów pod rozwój osadnictwa powinno odbywać się na podstawie analiz sporządzonych do planu ogólnego,
- należy dążyć do ponownego wykorzystania obszarów, które utraciły swoje dotychczasowe funkcje i/lub walory środowiskowe, a posiadają potencjał do rozwoju funkcji: mieszkaniowych, mieszkaniowo-usługowych, usługowych, rekreacyjnych, a także związanych z zieloną infrastrukturą, z uwzględnieniem koniecznych do przeprowadzenia przekształceń funkcjonalno-przestrzennych, rekultywacji oraz działań rewaloryzacyjnych, remontowych czy modernizacyjnych,
- należy dążyć do podnoszenia jakości istniejących struktur podmiejskich, w szczególności:
 - koncentrowania i rozwoju podstawowych usług publicznych oraz powiązanych z nimi przestrzeni publicznych w istniejących i kształtujących się ośrodkach tworzących sieć osadniczą,
 - wzmacniania powiązań w transporcie zbiorowym pomiędzy ośrodkami tworzącymi sieć osadniczą na poziomie lokalnym a ośrodkami wyższej rangi,
 - strukturyzacji przestrzennej obszarów zdegradowanych żywiołową suburbanizacją (rekompozycja funkcjonalno-przestrzenna), m.in. poprzez integrację istniejących małych struktur mieszkaniowych w większe zespoły, uwzględniające w swym programie ogólnodostępne przestrzenie publiczne oraz funkcje ośrodkotwórcze na poziomie lokalnym,
- należy dążyć do tworzenia strategicznych obszarów inwestycyjnych dla działalności produkcyjnej i usługowej oraz ich uzbrajania w infrastrukturę techniczną,

- należy dbać o ład i kompozycję przestrzenną poprzez ustalenie form zabudowy,
- zaleca się, aby rozwój zabudowy produkcyjno-przemysłowej następował przy głównych szlakach komunikacyjnych,
- zaleca się realizację zabezpieczeń zabudowy produkcyjno-przemysłowej w postaci m.in. pasów zieleni izolacyjnej od granic terenów przeznaczonych pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej,
- w przypadku obiektów, dla których pomimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie jest możliwe dotrzymanie standardów jakości środowiska, należy utworzyć obszar ograniczonego użytkowania.

Potrzeby w zakresie zabudowy mieszkaniowej:

- dodatni bilans migracyjny (Gmina Bielsk Podlaski notuje dodatni bilans migracyjny, co oznacza, że liczba osób osiedlających się na jej terenie przewyższa liczbę osób wyjeżdżających. Ten trend wskazuje na rosnące zainteresowanie zamieszkaniem w gminie, co generuje bezpośrednie zapotrzebowanie na nowe tereny budowlane i inwestycje mieszkaniowe),
- wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym i stabilna liczba dzieci i młodzieży (struktura demograficzna gminy wskazuje na obecność i napływ rodzin z dziećmi oraz osób w wieku aktywności zawodowej. Są to grupy, które najczęściej podejmują decyzje o budowie lub zakupie domów, co przekłada się na potrzebę powiększania oferty mieszkaniowej – głównie domów jednorodzinnych i mieszkań dla młodych rodzin),
- starzenie się społeczeństwa i rosnący odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (choć udział osób starszych rośnie, przekłada się to na zapotrzebowanie na mniejsze, bardziej dostępne i funkcjonalne mieszkania – np. parterowe domy, mieszkania w centrum miejscowości, blisko usług zdrowotnych i społecznych. Może to również oznaczać konieczność dostosowania zasobów mieszkaniowych do potrzeb seniorów),
- zły stan części istniejącego zasobu mieszkaniowego (w wielu przypadkach starsze budynki mieszkalne wymagają kosztownych remontów, co może skłaniać mieszkańców do inwestowania w nowe budownictwo. W efekcie, pojawia się potrzeba udostępniania terenów pod nową zabudowę jako alternatywy dla modernizacji przestarzałych domów),
- rozproszone osadnictwo i niska gęstość zaludnienia (Gmina posiada duży potencjał przestrzenny – tereny nieurbanizowane, często uzbrojone lub położone w pobliżu istniejącej infrastruktury, co stwarza dogodne warunki do rozwoju nowych osiedli bez konieczności nadmiernej presji na tereny już zabudowane. Niska gęstość zaludnienia sprzyja również rozwojowi zabudowy jednorodzinnej),
- położenie w zasięgu dojazdowym do większych ośrodków miejskich (dobre skomunikowanie gminy i jej walory środowiskowe sprawiają, że staje się atrakcyjnym

miejszem zamieszkania dla osób pracujących w miastach, ale poszukujących spokojnego miejsca do życia. To rodzi zapotrzebowanie na rozwój stref mieszkaniowych z dobrym dostępem do infrastruktury drogowej i usług).

4.4. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

W przypadku lokalizacji nowych obiektów handlu wielkopowierzchniowego na terenie gminy:.

- lokalizacja nowych obiektów handlu wielkopowierzchniowego musi odbywać się z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań i przy maksymalnym zminimalizowaniu ewentualnych uciążliwości dla zabudowy mieszkaniowej i środowiska,
- lokalizacja nowych obiektów handlu wielkopowierzchniowego zgodnie z przepisami odrębnymi, w tym warunkami technicznymi, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

4.5. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Dla lokalizacji inwestycji celu publicznego stosuje się przepisy art. 50-67c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2024 poz. 1130 ze zm.).

Zgodnie z definicją celu publicznego zawartą w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. 2024 poz. 1145 ze zm.), działania te obejmują realizację celów takich jak:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymanie oraz wykonanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji świetlnej,
- budowa i utrzymywanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji płynów, pary, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń,
- budowa i utrzymanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym składowania lub wykorzystywania w instalacji odnawialnych źródeł energii wytwarzających biogaz w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. 2024 poz. 1361 ze zm.),
- budowa oraz utrzymanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacji i utrzymania wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego,

- opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- budowa i utrzymanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, sądów i prokuratur, uczelni publicznych, federacji podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, o których mowa w art. 165 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2024 poz. 1571 ze zm.), szkół publicznych, państwowych lub samorządowych instytucji kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, obiektów sportowych,
- budowa, utrzymanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa, a także ustanowienie strefy ochronnej terenu zamkniętego, w tym wynikające z umów lub porozumień międzynarodowych, a także na potrzeby ochrony granicy państwowej lub zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich,
- poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górnictw,
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy,
- inne cele publiczne określone w odrębnych ustawach.

4.6. Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

Infrastruktura komunikacyjna

- należy dążyć do poprawy dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój publicznych środków transportu oraz modernizację i rozbudowę istniejącej sieci dróg gminnych,
- wskazane jest wprowadzenie rozwiązań, które nadadzą transportowi zbiorowemu uprzywilejowaną pozycję w ruchu drogowym – m.in. poprzez odpowiednie rozmieszczenie przystanków,
- poprawa bezpieczeństwa użytkowników dróg powinna być realizowana przez:
 - budowę chodników, tras rowerowych, przejść dla pieszych i przejazdów dla rowerzystów,
 - wdrażanie środków ograniczających ryzyko wypadków, takich jak: strefy ograniczonej prędkości, progi zwalniające, wyniesione przejścia, azyle, ronda i podwyższone skrzyżowania,
- prace modernizacyjne w zakresie infrastruktury drogowej powinny bazować na wynikach regularnych przeglądów technicznych, analiz natężenia ruchu i stanu bezpieczeństwa,

- konieczne jest rozwijanie lokalnych układów drogowych oraz infrastruktury wspierającej transport publiczny, w tym systemów przesiadkowych typu „Parkuj i Jedź” (P&R) oraz „Rower i Jedź” (B&R), szczególnie w punktach integracyjnych na przystankach węzłowych,
- istniejące trasy i urządzenia komunikacyjne powinny być dostosowane, uzupełniane i unowocześnione tak, aby w pełni obsługiwały aktualne oraz planowane obszary zabudowy i zapewniały im odpowiednie skomunikowanie,
- system komunikacji drogowej, pieszej i rowerowej powinien być nie tylko utrzymany, ale też rozwijany, aby efektywnie łączyć nowe tereny inwestycyjne z obecnym układem przestrzennym miejscowości i jej otoczeniem.

Trasy rowerowe

- określa się możliwość realizacji regionalnych i ponadregionalnych tras rowerowych w postaci:
 - wydzielonych dróg dla rowerów w pasie drogowym (poza terenami zabudowanymi w miarę możliwości należy unikać dróg, na których natężenie ruchu samochodowego przekracza 10 000 pojazdów na dobę, chyba że droga dla rowerów prowadzi np. za ekranem przeciwhałasowym),
 - pasów ruchu dla rowerów lub asfaltowym poboczem:
 - w obszarze zabudowanym na drogach, gdzie natężenie ruchu nie przekracza 10 000 pojazdów/dobę, a dopuszczalna prędkość nie przekracza 50 km/h,
 - poza obszarem zabudowanym na drogach, gdzie natężenie ruchu nie przekracza 4 000 pojazdów/dobę,
 - ruchu mieszanego, rowerowo-samochodowego jezdnią:
 - na drogach o natężeniu ruchu do 4 000 pojazdów/dobę: w terenie zabudowanym w przypadku ograniczenia prędkości do nie więcej niż 30 km/h,
 - na drogach o natężeniu ruchu do 1 000 pojazdów/dobę: poza terenem zabudowanym lub gdy dopuszczalna prędkość wynosi powyżej 30 km/h,
 - ruchu na zasadach ogólnych drogami serwisowymi wzdłuż dróg wyższych klas lub linii kolejowych,
 - ruchu na zasadach ogólnych drogami wewnętrznymi o ograniczonym ruchu pojazdów samochodowych, np. leśnymi,
 - zgodnej z zasadami projektowania uniwersalnego (niedozwolone jest prowadzenie tras ścieżkami piaszczystymi, błotnistymi, brukowanymi, nadmiernie nierównymi),
- należy dążyć do budowy infrastruktury rowerowej dowiązującej sieć ponadregionalnych i regionalnych tras rowerowych do węzłów integracyjnych i przystanków zintegrowanych transportu zbiorowego.

Infrastruktura energetyczna

- należy dążyć do poprawy bezpieczeństwa energetycznego, m.in. poprzez budowę, rozbudowę i modernizację sieci elektroenergetycznej w zakresie niskich i średnich napięć,
- należy dążyć do rozwoju, modernizacji i dywersyfikacji źródeł energii i paliw, w tym ich rozproszenia, a także wzrostu efektywności wytwarzania, przesyłania oraz zużycia energii i paliw,
- należy dążyć do realizacji pakietu klimatyczno-energetycznego Unii Europejskiej, zakładającego ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, wzrost udziału energii odnawialnej oraz poprawę efektywności energetycznej,
- dopuszcza się planowanie i realizację urządzeń infrastruktury energetycznej, a także przebudowę, rozbudowę i korekty tras sieci istniejących, jeśli będzie to miało na celu optymalizację funkcji technicznych systemów energetycznych, minimalizację uciążliwości dla środowiska lub usunięcie kolizji przestrzennych – pod warunkiem braku sprzeczności z innymi ustaleniami prawnymi,
- należy dążyć do zagwarantowania bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej poprzez zapewnienie co najmniej dwustronnego zasilania wszędzie tam, gdzie jest to szczególnie istotne ze względu na potrzeby społeczno-gospodarcze,
- należy dążyć do uwzględniania w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym potrzeby bezpieczeństwa energetycznego przez m.in.:
 - rezerwowanie pasów terenów wolnych od zabudowy i przeszkód terenowych dla projektowanej i planowanej infrastruktury elektroenergetycznej, a na etapie jej eksploatacji zapewniających dostęp do sieci i urządzeń energetycznych,
 - określanie ograniczeń w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu w pobliżu projektowanej i planowanej infrastruktury elektroenergetycznej, oraz źródeł produkcji energii elektrycznej i ciepłej,
 - rezerwowanie terenów przewidzianych pod budowę instalacji i infrastruktury wykorzystywanej do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (fotowoltaika, farmy wiatrowe, geotermia), z zachowaniem stref bezpieczeństwa, jeśli są wymagane,
 - należy dążyć do przebudowy systemów oświetlenia ulicznego w kierunku energooszczędnych, inteligentnych układów, wykorzystujących źródła odnawialne,
- należy dążyć do tego, aby zaopatrzenie w energię elektryczną odbywało się na podstawie warunków przyłączenia określonych przez gestora sieci, z istniejącej sieci elektroenergetycznej. Istniejącą i projektowaną sieć elektroenergetyczną należy przystosować do planowanego zagospodarowania. Dopuszcza się rozbudowę, przebudowę oraz budowę nowych sieci elektroenergetycznych, kablowych

i napowietrznych. Dopuszcza się budowę stacji transformatorowych w każdym terenie, w ilości zależnej od zapotrzebowania odbiorców na energię elektryczną.

Infrastruktura gazowa

- należy eliminować lub maksymalnie ograniczyć negatywne oddziaływanie na środowisko, walory krajobrazu i bezpieczeństwo ludności, obiektów liniowej i punktowej infrastruktury systemów przesyłu i magazynowania gazu, ropy naftowej i produktów naftowych.

Infrastruktura światłowodowa

- należy dążyć do eliminacji braków w zakresie tradycyjnych, podstawowych usług szerokopasmowych oraz usług e-administracji,
- należy dążyć do budowy, rozbudowy lub przebudowy sieci telekomunikacyjnych, szczególnie na potrzeby szerokopasmowego i światłowodowego dostępu do Internetu.

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

- należy dążyć do dalszej rozbudowy sieci kanalizacyjnej i poprawy jej stanu technicznego oraz modernizacji sieci wodociągowej,
- należy dążyć do realizacji indywidualnych i lokalnych systemów utylizacji ścieków,
- należy dążyć do sukcesywnej sanitacji terenów o zabudowie rozproszonej na obszarach wiejskich (przydomowe oczyszczalnie ścieków lub wywożenie ścieków przy zapewnieniu ich oczyszczania),
- należy dążyć do budowy systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków deszczowych z terenów zurbanizowanych, głównych tras komunikacyjnych i obszarów przemysłowych.

Utylizacja odpadów

- należy dążyć do tworzenia właściwych warunków funkcjonowania systemu gospodarki odpadami, w tym przez realizację inwestycji, wynikających z obowiązującego Planu gospodarki odpadami oraz dokumentów go realizujących,
- zaleca się, aby zasady gospodarowania odpadami prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi oraz ustalonymi przepisami lokalnymi.

Infrastruktura społeczna

- należy dążyć do poprawy dostępu do placówek kultury, rewitalizacji oraz adaptacji zasobów dziedzictwa kultury, w tym obiektów zabytkowych dla potrzeb kultury,
- należy dążyć do racjonalizacji sieci placówek kultury, w tym modernizacji i rozbudowy istniejącej infrastruktury,
- należy dążyć do poprawy dostępu do placówek ochrony zdrowia, jak również opieki rehabilitacyjnej oraz obiektów pomocy społecznej,

- należy dążyć do budowy, rozbudowy i modernizacji placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, w tym zakresie podstawowej opieki zdrowotnej,
- należy dążyć do racjonalizacji sieci placówek szkół podstawowych, w tym modernizacji i rozbudowy istniejącej infrastruktury,
- należy dążyć do rozwoju infrastruktury warunkującej zwiększenie dostępności i upowszechniania wychowania przedszkolnego oraz zorganizowanych form opieki nad dziećmi do lat trzech,
- należy dążyć do wyposażenia ośrodków w ogólnodostępną infrastrukturę sportowo-rekreacyjną poprzez budowę, rozbudowę i modernizację otwartych i zamkniętych obiektów sportowych, niepowiązanych z infrastrukturą szkolną, w dopasowaniu do rangi i obszaru obsługi konkretnego ośrodka,
- należy dążyć do rozwoju bazy sportowo-rekreacyjnej powiązanej z infrastrukturą szkolną, poprzez budowę, rozbudowę i modernizację obiektów sportowych przy placówkach edukacyjnych,
- należy dążyć do upowszechniania prozdrowotnych postaw związanych z aktywnością fizyczną poprzez budowę, rozbudowę i modernizację urządzeń rekreacyjno-sportowych, służących codziennej rekreacji.

4.7. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

W zakresie infrastruktury energii odnawialnej uwzględnia się obowiązujące regulacje prawne, w tym szczególnie wymóg zachowania minimalnej odległości elektrowni wiatrowych od różnego rodzaju obiektów, zwłaszcza budynków mieszkalnych.

Dla obszarów rozmieszczenia farm fotowoltaicznych przewidywana jest lokalizacja obiektów budowlanych niezbędnych dla ich funkcjonowania.

Lokalizacja instalacji do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych powinna odbywać się z preferowaniem obszarów i miejsc o największym potencjale zasobowym, przy uwzględnieniu konieczności eliminowania lub maksymalnego ograniczania zagrożeń i negatywnego oddziaływania tej infrastruktury na środowisko, w tym na bioróżnorodność, powiązania przyrodnicze, walory krajobrazowe oraz zdrowie ludzi, w tym:

- elektrowni wiatrowych wszędzie tam, gdzie brak przeciwwskazań wynikających z potrzeb ochrony środowiska przyrodniczego, krajobrazu kulturowego oraz bezpieczeństwa i obronności państwa, z uwzględnieniem obowiązujących przepisów odrębnych,
- instalacji na biomasę i biogaz na terenach wiejskich, w tym na drewno odpadowe, słomę odpadową z rolnictwa, siano odpadowe z rolnictwa, odpady z hodowli i przetwórstwa rolno-spożywczego oraz plantacji roślin energetycznych,

- instalacji słonecznych, w tym energię z systemów fotowoltaicznych (farm) – w obrębie kompleksów najslabszych gruntów rolnych o powierzchni co najmniej 1 ha i gruntach zrehabilitowanych na cele inne niż rolnicze i leśne.

4.8. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Dopuszcza się lokalizację przedsięwzięć z zakresu mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenach produkcyjnych, magazynowych i składowych, funkcjonujących w ramach terenów inwestycyjnych dla funkcji produkcyjno-usługowej, służących realizacji polityki aktywizacji gospodarczej gminy.

4.9. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Rolnicza przestrzeń produkcyjna

- wskazane jest, aby rozwój funkcji rolniczych na gruntach ornych o wysokiej wartości przyrodniczej i użytkowej opierał się przede wszystkim na produkcji rolnej,
- obszary z przewagą użytków zielonych dobrej i średniej jakości powinny być wykorzystywane głównie do hodowli (z wyłączeniem form przemysłowych), z preferencją dla ekologicznych metod uprawy,
- rolnicza przestrzeń produkcyjna powinna koncentrować się na gruntach najwyższej klasy bonitacyjnej (I-III),
- powinno się chronić grunty rolnicze klas I-III oraz obszary leśne przed ich przekształceniem na inne cele, jeśli nie jest to uzasadnione,
- należy tworzyć sprzyjające warunki infrastrukturalne i komunikacyjne dla inwestycji w nowoczesne, wielkoobszarowe i zmechanizowane gospodarstwa,
- na terenach o przeciętnej lub niskiej przydatności produkcyjnej należy rozwijać funkcje wielozadaniowe, dbając przy tym o środowisko naturalne – np. zachowując tradycyjny krajobraz rolniczy i trwałe użytki zielone,
- wspieranie działalności gospodarczej towarzyszącej rolnictwu oraz zrównoważony rozwój funkcji pozarolniczych powinno być jednym z celów lokalnej polityki,
- trzeba chronić najbardziej produktywne i wartościowe grunty rolnicze przed ekspansją zabudowy,
- zaleca się unikanie przeznaczenia najlepszych jakościowo gleb pod uprawy roślin energetycznych,
- należy przeciwdziałać rozdrobnieniu gospodarstw poprzez działania scaleniowe i odpowiednie zagospodarowanie gruntów po scaleniu,

- kierunki specjalizacji produkcji rolnej powinny być wzmacniane, a gospodarstwa ukierunkowywane na większą skalę towarową, by utrzymać wysoki poziom i jakość produkcji,
- powinno się promować praktyki rolnicze zintegrowane z ochroną środowiska i klimatu – w tym rozwój rolnictwa ekologicznego,
- wskazane są inwestycje w infrastrukturę melioracyjną, służące poprawie warunków wodno-glebowych,
- konieczne są działania ograniczające zanieczyszczenie wód azotanami pochodzenia rolniczego – zgodnie z tzw. programem azotanowym,
- krajobraz rolniczy powinien być kształtowany w sposób sprzyjający bioróżnorodności – m.in. poprzez różnicowanie siedlisk i tworzenie warunków do bytowania różnych gatunków zwierząt,
- należy zagospodarować nieużywane grunty rolne, a tereny o niskiej jakości gleb przekształcać np. w zadrzewienia śródpolne, zbiorniki wodne lub zalesienia,
- w otoczeniu oczek wodnych i mokradeł należy pozostawiać pasy buforowe, umożliwiające rozwój naturalnych zbiorowisk roślinnych, takich jak szuwary i roślinność bagienna,
- w dolinach rzecznych powinno się wspierać tradycyjne użytkowanie łąkowe, zapobiegając przekształcaniu półnaturalnych łąk w pola uprawne lub intensywne pastwiska,
- półnaturalne ekosystemy, takie jak łąki, powinny być chronione w ramach zrównoważonego użytkowania gospodarczego,
- istotna jest ochrona i zwiększanie powierzchni zadrzewień śródpolnych, m.in. poprzez wspieranie spontanicznego wzrostu drzew i krzewów na miedzach, wokół zbiorników wodnych i na nieużytkach,
- torfowiska na terenach rolnych powinny być chronione – poprzez zaniechanie osuszania i przeciwdziałanie eutrofizacji,
- wskazane jest tworzenie naturalnych barier biologicznych, które ograniczają migrację zanieczyszczeń, przeciwdziałają erozji wodnej i wietrznej,
- należy unikać nadmiernego osuszania łąk, torfowisk i mokradeł – rezygnując z intensywnych melioracji,
- zdewastowane małe obszary należy rekultywować, tworząc zróżnicowane środowiska przy użyciu metod fitomelioracyjnych i krajobrazowych.

Leśna przestrzeń produkcyjna

- należy wspierać zwiększenie powierzchni lasów i ograniczać fragmentyzację środowiska przyrodniczego, m.in. poprzez zalesianie gruntów o niewielkiej przydatności rolniczej oraz rekultywację nieużytków,

- przekształcenie gruntów leśnych na inne cele powinno być ograniczane do absolutnego minimum,
- gospodarka leśna powinna uwzględniać przede wszystkim funkcje pozaprodukcyjne, zwłaszcza w przypadku lasów ochronnych, obszarów o szczególnej wartości przyrodniczej, terenów wrażliwych (np. wydmowych, podmokłych, stromych) oraz lasów miejskich i rekreacyjnych – szczególnie w granicach miast i w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

4.10. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji i remediacji

Na terenie gminy nie obowiązuje Gminny Program Rewitalizacji, w związku z czym nie ma także wyznaczonych obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

Do najważniejszych działań w zakresie kształtowania zagospodarowania przestrzennego w tych obszarach należą:

- uporządkowanie „starej tkanki” ruralistycznej poprzez właściwe zagospodarowanie pustych przestrzeni w harmonii z otoczeniem,
- przebudowa budynków i pomieszczeń z przeznaczeniem na inne cele,
- renowacja budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym, w tym ich adaptacja na cele: gospodarcze, społeczne lub kulturalne, przyczyniająca się do tworzenia stałych miejsc pracy,
- wyburzenie budynków o charakterze dysharmonijnym i zastąpienie ich nowymi strukturami,
- wyremontowanie lub przebudowa budynków i infrastruktury publicznej związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych,
- przebudowa przestrzeni publicznych: placów, parkingów, placów zabaw dla dzieci, małej architektury,
- tworzenie nowych miejsc rekreacji, terenów zieleni urządzonej,
- poprawa funkcjonalności ruchu kołowego, ruchu pieszego, poprawa dostępności do sieci urządzeń infrastruktury technicznej,
- dla obiektów związanych z rolnictwem dopuszczanie również pozarolniczego wykorzystania istniejących obiektów do nowych działalności,
- przywrócenie przestrzeniom i budynkom należnej im roli w strukturze gminy.

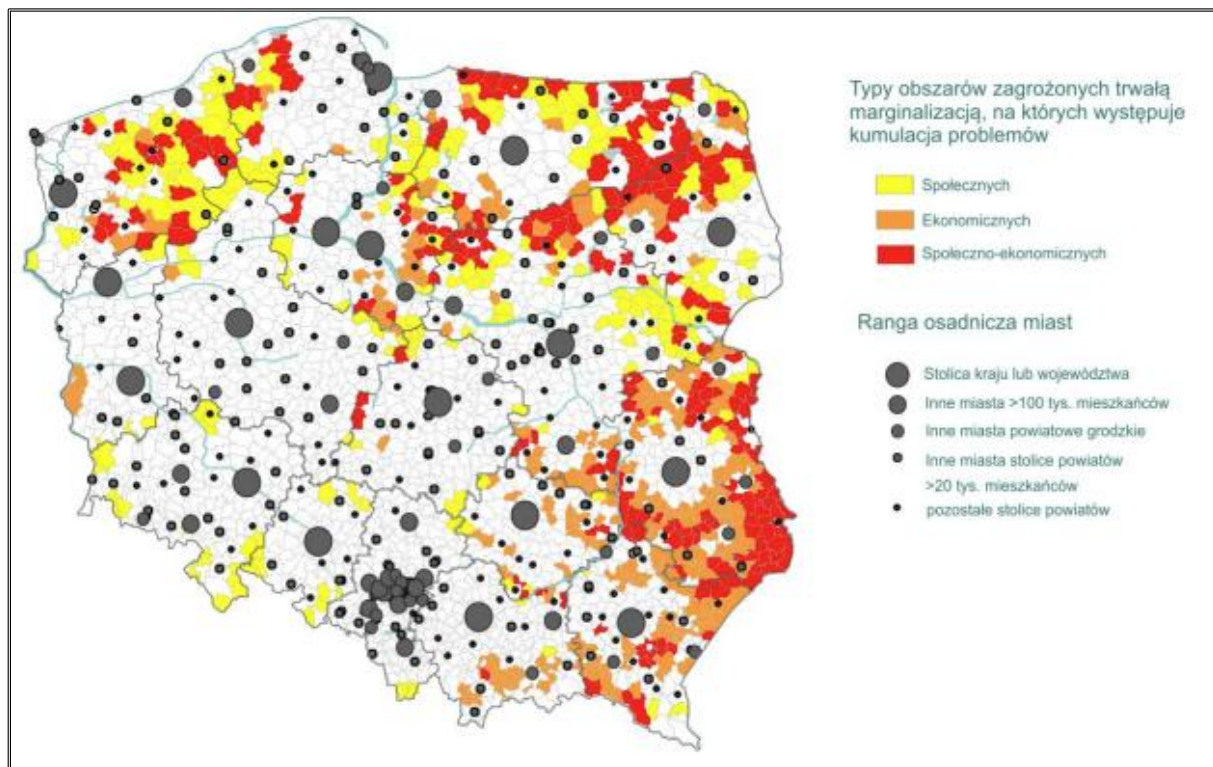
Obszarami potencjalnej rekultywacji i remediacji są tereny złóż surowców naturalnych, w których eksploatacja kopaliny została zakończona lub zaniechana. Rekultywacja obiektów przemysłowych i poeksploatacyjnych powinna być zgodna z decyzjami urzędowymi

dotyczącymi działań rekultywacyjnych lub remediacji. Potencjalne zmiany funkcji obszarów będą możliwe po zakończeniu prac rekultywacyjnych i określaniu docelowej funkcji obszarów, z uwzględnieniem aktualnego przeznaczenia terenu w dokumentach planistycznych.

5. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Według Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, obszar strategicznej interwencji definiowany jest jako *„wskazany w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje finansowe z różnych źródeł, w tym w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie, lub związane regulacyjnie”*. Zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego, Gmina Bielsk Podlaski należy do Obszaru Strategicznej Interwencji: **Obszary zagrożone trwałą marginalizacją**. Są to tereny charakteryzujące się wielowymiarowym i trwałym zapóźnieniem rozwojowym. Problemy te wynikają m.in. z długotrwałego bezrobocia, niskiego poziomu wykształcenia mieszkańców, słabego dostępu do usług publicznych, a także ograniczonych możliwości uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym. Marginalizacja tych obszarów prowadzi do pogłębiania się różnic regionalnych i społecznych, dlatego wymagają one szczególnej interwencji państwa. W strategii przewidziano dla nich działania skoncentrowane na aktywizacji lokalnych społeczności, poprawie dostępu do usług publicznych (takich jak edukacja, opieka zdrowotna i transport), wzmacnianiu kapitału ludzkiego i społecznego, a także wspieraniu lokalnych inicjatyw rozwojowych i przedsiębiorczości. Podejście to zakłada zintegrowane wsparcie, dopasowane do specyfiki danego obszaru, tak aby przeciwdziałać trwałemu wykluczeniu i włączyć te regiony w główny nurt rozwoju kraju.

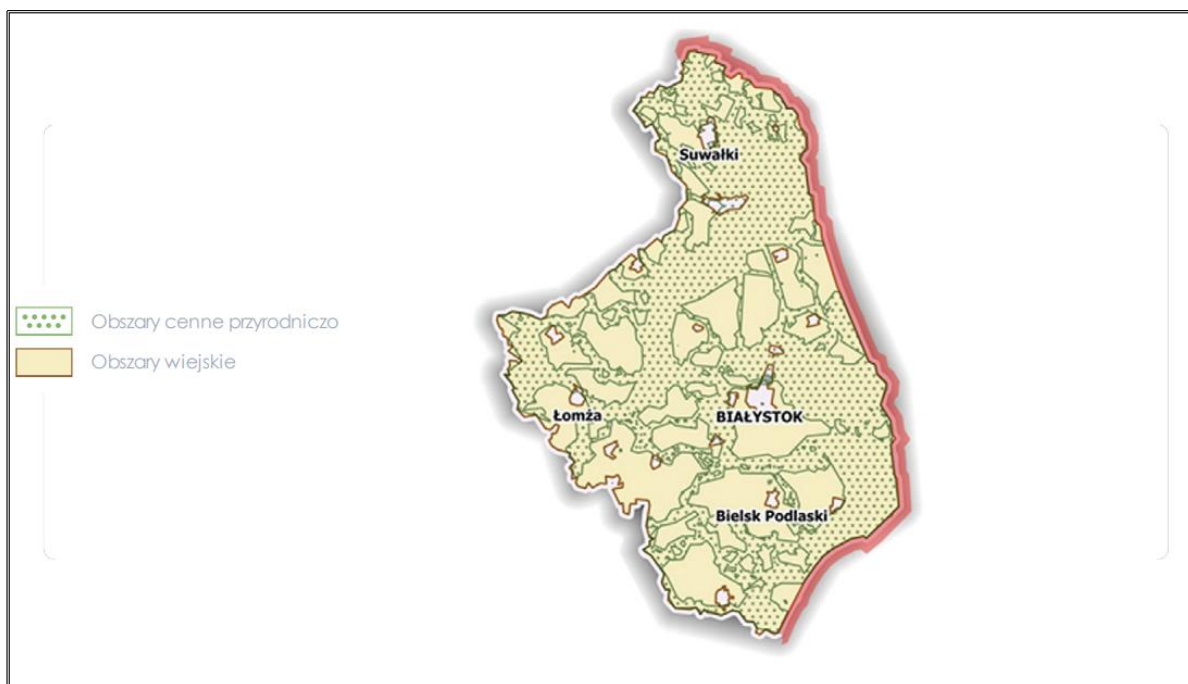
Rysunek 6. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030, Gmina Bielsk Podlaski należy do Obszaru Strategicznej Interwencji: **Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne**. Województwo podlaskie jest regionem o przewadze obszarów wiejskich. Polityka regionalna w stosunku do obszarów wiejskich powinna być oparta na inicjatywach lokalnych, rozwijających kapitał społeczny. W gminach, które są objęte szczególną ochroną prawną ze względu na obszary cenne przyrodniczo, co w wielu przypadkach może stanowić istotną barierę ich rozwoju, m.in. poprzez ograniczenia organizacyjne, społeczne, prawne i zwiększone koszty inwestycji, należy kontynuować działania z jednej strony dotyczące ochrony środowiska i wartości krajobrazowych, z drugiej zaś wspierające rozwój przedsiębiorczości, która pozwoli zachować walory przyrodnicze, w tym turystyki kwalifikowanej czy ekoturystyki. Rolnictwo na obszarach cennych przyrodniczo powinno rozwijać się w kierunku produkcji żywności wysokiej jakości oraz rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego. Na obszarach wiejskich zasadne będzie koncentrowanie się na realizacji działań służących realizacji celów operacyjnych określonych w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego, związanych z przestrzenią wysokiej jakości, a także rozwojem przedsiębiorczości w powiązaniu z aktywizacją mieszkańców, szczególnie w zakresie wspierania mieszkańców w zdobywaniu i rozwijaniu kompetencji na wszystkich etapach życia. W obszarze przedsiębiorczości można liczyć na rozwój ekologicznych i zrównoważonych form produkcji rolniczej i powiązany z nimi rozwój przetwórstwa żywności wysokiej jakości.

Rysunek 7. Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne przedstawione w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

6. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy Bielsk Podlaski

Na terenie gminy Bielsk Podlaski nie wyznacza się obszarów strategicznej interwencji na poziomie lokalnym.

7. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Bielsk Podlaski na lata 2026-2035 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie wdrażanie dokumentu, a następnie jego monitoring i ewaluację.

Działania wyznaczone w dokumencie wynikają z kompetencji Gminy oraz ze zdiagnozowanych problemów i potrzeb mieszkańców. Ich koordynacja należy do obowiązku władzy wykonawczej Gminy Bielsk Podlaski – Wójta Gminy Bielsk Podlaski.

Wdrażanie Strategii będzie obejmować w szczególności.

- realizację przypisanych działań,
- ewaluację i monitorowanie procesu realizacji działań określonych w strategii,
- kreowanie i przyjmowanie propozycji nowych działań od partnerów i interesariuszy strategii,
- koordynację procesu jej aktualizacji we współpracy z Radą Gminy Bielsk Podlaski,
- zapewnianie promocji strategii,

— poszukiwanie, wraz z innymi podmiotami zaangażowanymi pozabudżetowych źródeł finansowania dla działań.

Wójt Gminy Bielsk Podlaski będzie koordynował realizację założeń Strategii, które wykonywane będą przez poszczególne referaty i pracowników Urzędu Gminy Bielsk Podlaski oraz kierowników, dyrektorów gminnych jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za wdrażanie poszczególnych kierunków działań przydzielonych im ze względu na posiadane kompetencje w danym zakresie.

Rada Gminy będzie wsparciem strategicznym przy realizacji strategii oraz podejmowaniu decyzji strategicznych.

Ponadto w Strategii znajdują się również działania, których realizację wspierać mogą, organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy z terenu gminy, partnerzy społeczno-gospodarczy. Stąd istotne jest również wdrażanie skutecznych mechanizmów współdziałania między Gminą i pozostałymi zainteresowanymi. Wszyscy partnerzy zaangażowani, realizujący działania w ramach Strategii będą aktywnie współpracować z Gminą Bielsk Podlaski (liderem i koordynatorem).

Rysunek 8. Podział zadań realizacji Strategii

Źródło: Opracowanie własne

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem wyjściowym dla szeregu polityk rozwojowych poziomu lokalnego. Będzie wdrażana poprzez wykorzystanie instrumentów obejmujących narzędzia programowe i finansowe, których zakres przedmiotowy lub kierunki wydatkowania środków podlegają bezpośrednio kontroli ze strony organów samorządu. Należą do nich m.in. programy branżowe, strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów, uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, projekty międzysektorowe i międzyorganizacyjne, w tym zlecanie organizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym czy klubom sportowym.

Rekomendowane jest przyjęcie lub w miarę potrzeby aktualizacja szczegółowych programów

i planów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji w zakresie celów wskazanych w Strategii w poszczególnych dziedzinach (np. pomocy społecznej, ochrony środowiska, rewitalizacji, gospodarki niskoemisyjnej oraz pozostałych strategii i programów jednorocznych). Poniżej przedstawiono informację dot. aktualności dokumentów powiązanych.

Strategia Rozwoju jest dokumentem wyjściowym dla szeregu polityk rozwojowych poziomu lokalnego, w tym związanych z planowaniem przestrzennym, zagadnieniami społecznymi, ochroną środowiska. Poniżej przedstawiono informację nt. aktualności wytycznych z poziomu lokalnego polityk rozwoju.

Tabela 10. Ocena aktualności lokalnych planów i polityk rozwoju Gminy Bielsk Podlaski

Lp.	Dokument	Ocena aktualności	Uwagi
1.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bielsk Podlaski	Aktualny	Dokument zachowuje ważność do 30.06.2026 r. Trwają prace nad przygotowaniem Planu Ogólnego, który go zastąpi.
2.	Opracowanie ekofizjograficzne	Aktualny	-
3.	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Bielsk Podlaski na lata 2022-2025	Aktualny	-
4.	Program usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Bielsk Podlaski	Aktualny	-
5.	Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Bielsk Podlaski na lata 2025-2027	Aktualny	-
6.	Gminny program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej w Gminie Bielsk Podlaski na lata 2024-2030	Aktualny	-
7.	Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Bielsk Podlaski na lata 2022-2036	Aktualny	Aktualizacja co najmniej raz na 3 lata
8.	Wieloletni program gospodarowania zasobem mieszkaniowym Gminy Bielsk Podlaski na lata 2017-2027	Aktualny	-
9.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bielsk Podlaski do 2034 roku	Aktualny	-
10.	Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Bielsk Podlaski na lata 2025-2033	Aktualny	-

Źródło: Opracowanie własne

Ważnym aspektem wdrażania Strategii jest również zachęcanie lokalnej społeczności do aktywnego udziału w planowaniu i realizacji zaplanowanych działań, przyczyniających się do rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy. Pełna wersja Strategii znajdować się będzie na stronie internetowej Gminy oraz dostępna będzie do wglądu w Urzędzie Gminy.

Monitoring wdrażania Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami i celami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu pozyskanych informacji oraz danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę realizacji działań i osiągania celów,
- prognozowanie możliwych zmian warunków realizacji Strategii,
- podjęcie czynności naprawczych i zabezpieczających,
- informowanie lokalnej społeczności o osiągniętych efektach,
- zapewnienie spójności różnych dokumentów programowych.

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości Strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i działań strategii, rozwiązywanie problemów. Ewaluacji podlegać będzie materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen; oraz ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

Sprawozdawczość na potrzeby monitoringu i ewaluacji będzie realizowana w okresach rocznych, w oparciu o analizę wskaźnikową, na podstawie własnych danych i informacji statystyki publicznej generowanej przez Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, a także statystyk realizatorów działań. Organem odpowiedzialnym za monitorowanie będzie Wójt Gminy Bielsk Podlaski, który realizuje swoje zadania poprzez jednostki podległe.

Ponadto do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących ze sprawozdań i raportów. Bezpośrednim wskaźnikiem wykonania Strategii będzie stopień realizacji zaplanowanych w niej działań.

Informacje dotyczące realizacji Strategii zostaną ujęte w raporcie o stanie gminy, sporządzanym corocznie do dnia 31 maja, zgodnie z obowiązkiem nałożonym na jednostki samorządu terytorialnego na podstawie art. 28aa ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2025 poz. 1153). Prowadzony monitoring pozwoli na wykrycie zagrożenia w zakresie braku realizacji danego zadania i osiągnięcia założonych wskaźników oraz na ewentualną konieczność modyfikacji planowanych do realizacji działań lub podmiotów współpracujących przy ich realizacji.

Do roku od zakończenia realizacji Strategii sporządzony zostanie raport z ewaluacji zawierający podsumowanie efektów wybranych do realizacji działań w całym okresie jej wdrażania. Pozwoli to uzyskać pełny obraz i ocenę realizacji założeń Strategii. Będzie on również określał wnioski i rekomendacje, które pozwolą usprawnić proces wdrażania Strategii na kolejne lata.

8. Ramy finansowe i źródła finansowania

Zaplanowane do realizacji działania wskazane w Strategii, oprócz odpowiednich zasobów ludzkich i rzeczowych, muszą posiadać odpowiednie zasoby finansowe. Efektywna polityka rozwoju Gminy powinna wykorzystywać dostępne zewnętrzne środki finansowe oraz być dostosowana do możliwości budżetowych. Gmina Bielsk Podlaski, przystępując do realizacji danego działania, w pierwszej kolejności analizuje możliwość pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania na ten cel, tj.

- środki pochodzące z budżetu państwa,
- środki budżetowe jednostek samorządu terytorialnego województwa, powiatu,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz w ramach Wspólnej Polityki Rolnej,
- fundusze celowe np. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej czy Funduszu Sprawiedliwości,
- fundusze Europejskiego Instrumentu Odbudowy,
- inne fundusze związane z funkcjonowaniem Unii Europejskiej np. Fundusze Norweskie, fundusze EOG),
- Fundusz Wsparcia Gminy i Powiatów województwa podlaskiego,
- środki sektora pozarządowego oraz środki prywatne w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe rynku kapitałowego.

Główne źródła finansowania działań oraz wkładu własnego stanowi budżet Gminy. Część działań przewidzianych w Strategii należy do zadań realizowanych w ramach funkcjonowania gminnych jednostek organizacyjnych. Wobec tego środki na te działania pochodzić będą z dochodów własnych Gminy. Realizacja części działań zakłada również współpracę z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, stowarzyszeniami, pozostałymi partnerami. Współpraca ta może również opierać się na wspólnym finansowaniu działań, przekazaniu dotacji na ich realizację.

W poniższej tabeli przedstawiono szacunkowy harmonogram realizacji działań wyznaczonych w Strategii.

Tabela 11. Harmonogram realizacji działań Strategii Rozwoju Gminy

Cel operacyjny	Kierunki działań	Okres wdrażania										Planowane źródło finansowania
		2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Cel strategiczny 1.												
Podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez rozwój usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych oraz integrację lokalnych społeczności												
Cel operacyjny 1.1. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury społeczno-rekreacyjnej i kulturalnej	Tworzenie miejsc aktywizacji społecznej przy świetlicach wiejskich											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne, Środki organizacji społecznych
	Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenach gminnych											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne
	Wspomaganie działalności organizacji społecznych w zakresie utrzymania, rozwijania i promowania kultury na terenie gminy											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne
	Modernizacja i utrzymanie w dobrym stanie obiektów kultury											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne
	Wsparcie i rozwój zaplecza bibliotecznego-kulturowego											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne
	Rewaloryzacja i ochrona zabytków											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne, Środki właścicieli obiektów
Cel operacyjny 1.2. Poprawa dostępności i	Rozwój infrastruktury oświatowej											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne
	Promowanie wyników w nauce poprzez stypendia											Budżet Gminy

Strategia Rozwoju Gminy Bielsk Podlaski na lata 2026-2035

Cel operacyjny	Kierunki działań	Okres wdrażania										Planowane źródło finansowania
		2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	
jakości usług edukacyjnych	Organizacja zajęć pozalekcyjnych wspierających rozwój zainteresowań oraz wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne
Cel operacyjny 1.3. Rozszerzenie lokalnych usług społecznych i profilaktycznych	Pomoc w funkcjonowaniu osobom starszym, wykluczonym oraz o niskich lub zerowych dochodach											Budżet Gminy, Budżet Państwa, Środki zewnętrzne
	Promocja, profilaktyka i edukacja dotycząca rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii											Budżet Gminy, Inne środki zewnętrzne
	Wspomaganie, aktywizacja i dofinansowanie działalności jednostek OSP na terenie gminy											Budżet Gminy, Budżet Państwa, Środki zewnętrzne, Środki stowarzyszeń
	Wspomaganie i dofinansowanie służb bezpieczeństwa nie wchodzących w strukturę organizacyjne gminy (policja, straż graniczna itp.)											Budżet Gminy
Cel strategiczny 2. Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, usług, turystyki oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej												
Cel operacyjny 2.1. Zwiększenie atrakcyjności innowacyjnej gminy	Tworzenie sprzyjających warunków prowadzenia działalności gospodarczej gminy											Budżet Gminy
	Wyznaczanie obszarów aktywności gospodarczej w											Budżet Gminy

Strategia Rozwoju Gminy Bielsk Podlaski na lata 2026-2035

Cel operacyjny	Kierunki działań	Okres wdrażania										Planowane źródło finansowania
		2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	
	celu rozwoju usług i produkcji pozarolniczej											
Cel operacyjny 2.2. Rozwój bazy turystycznej	Wzmacnianie potencjału turystycznego gminy poprzez prawo miejscowe											Budżet Gminy
	Rozwój infrastruktury i oferty turystycznej w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe											Budżet Gminy Środki zewnętrzne
Cel operacyjny 2.3. Usprawnienie transportu zbiorowego i modernizacja infrastruktury drogowej	Tworzenie zbiorowego transportu publicznego											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne
	Poprawa dostępności komunikacyjnej na poziomie lokalnym											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne
Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój przestrzenny oparty na planowaniu funkcjonalnym, ochronie środowiska i klimatu												
Cel operacyjny 3.1. Kształtowanie ładu przestrzennego i funkcjonalnego układu gminy	Ochrona i zwiększanie zasobów leśnych poprzez regulacje prawne											Budżet Gminy
	Zachowanie użytków rolnych o wysokim potencjale produkcyjnym											Budżet Gminy
	Minimalizacja presji przestrzennej wielkotowarowych gospodarstw poprzez wprowadzenie ograniczeń prawnych											Budżet Gminy
	Określenie w aktach prawa miejscowego obszarów funkcjonalnych zabudowy											Budżet Gminy

Strategia Rozwoju Gminy Bielsk Podlaski na lata 2026-2035

Cel operacyjny	Kierunki działań	Okres wdrażania										Planowane źródło finansowania
		2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	
	Określenie w aktach prawa miejscowego obszarów budowy instalacji OZE											Budżet Gminy
Cel operacyjny 3.2. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Modernizacja energetyczna obiektów publicznych z wykorzystaniem OZE											Budżet Gminy, Budżety jednostek organizacyjnych, Środki zewnętrzne
	Wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków											Budżet Gminy, Środki osób fizycznych, Środki zewnętrzne
	Utrzymanie i pielęgnacja obiektów i obszarów przyrodniczych objętych ochroną											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne
	Usuwanie nagromadzonych odpadów z dawnych wyrobisk											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne
	Ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne
	Zwiększanie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych poprzez prawidłowe użytkowanie gleb											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne
Cel operacyjny 3.3. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej	Kompleksowa rozbudowa systemów zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne
	Modernizacja oświetlenia ulicznego na											Budżet Gminy,

Strategia Rozwoju Gminy Bielsk Podlaski na lata 2026-2035

Cel operacyjny	Kierunki działań	Okres wdrażania										Planowane źródło finansowania
		2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	
	energooszczędne oraz wykorzystujące źródła OZE											Środki zewnętrzne
	Wsparcie montażu OZE w budynkach prywatnych											Środki osób fizycznych
	Ulepszenie gospodarki odpadami komunalnymi – utworzenie i obsługa PSZOK											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne
	Utworzenie bazy transportowej i systemu obsługi odpadów komunalnych od mieszkańców gminy											Budżet Gminy, Środki zewnętrzne

Źródło: Opracowanie własne

Poniżej opisano fundusze i środki zewnętrzne, które stanowią potencjalne źródła finansowania działań strategicznych.

Fundusze Europejskie na lata 2021-2027

Polityka spójności na lata 2021-2027 ma obejmować następujące fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) oraz Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST).

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego służy wzmocnieniu spójności gospodarczej i społecznej UE, w tym ma łagodzić dysproporcje w rozwoju europejskich regionów i zmniejszać braki w zakresie rozwoju regionów znajdujących się w najmniej korzystnej sytuacji.

Fundusz Spójności służy redukowaniu dysproporcji gospodarczych i społecznych oraz promowaniu zrównoważonego rozwoju. W jego ramach realizowane są strategiczne projekty w obszarach ochrony środowiska i transportu, w tym transeuropejskich sieci transportowych (TEN-T).

Europejski Fundusz Społeczny+ ma być głównym narzędziem UE służącym zwiększaniu spójności społecznej i gospodarczej, odpowiadaniu na wyzwania rynku pracy i wyzwania społeczne oraz stymulowaniu zrównoważonego rozwoju gospodarczego poprzez inwestowanie w kapitał ludzki.

Powyższe fundusze polityki spójności będzie uzupełniał **Fundusz Sprawiedliwej Transformacji**. Jest on częścią Europejskiego Zielonego Ładu (European Green Deal) i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji, a jego celem jest łagodzenie skutków społecznych i ekonomicznych transformacji energetycznej.

W ramach **Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich** wspierany jest rozwój wsi i obszarów wiejskich oraz sektor rolno-spożywczy. W perspektywie na lata 2021-2027 wyznaczono dziewięć celów w zakresie: zapewnienia rolnikom godziwych dochodów, zwiększenia konkurencyjności, poprawy pozycji rolnika w łańcuchach wartości, przyczyniania się do łagodzenia skutków zmian klimatu i przystosowywania się do nich, a także do zrównoważonej produkcji energii, wydajnego gospodarowania glebą, różnorodności biologicznej i krajobrazu rolniczego, zmian strukturalnych i wymiany pokoleń, zatrudnienia i wzrostu gospodarczego na obszarach wiejskich, zdrowia, żywności i odporności na środki przeciwdrobnoustrojowe.

Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wspierają przedsięwzięcia, w formie instrumentów

zwrotnych, z zakresu ochrony środowiska, efektywności energetycznej, energii odnawialnej, ekologii, ochrony przyrody oraz zarządzania gospodarką wodną i odpadową.

Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg

Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (RFRD) stanowi kompleksowy instrument wsparcia realizacji zadań na drogach zarządzanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Jego celem jest przyspieszenie powstawania nowoczesnej i bezpiecznej infrastruktury drogowej na szczeblu lokalnym, stanowiącej ważny element prawidłowego funkcjonowania i rozwoju gospodarki oraz przyczyniającej się do poprawy poziomu życia obywateli.

Funduszu ma również na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych. Rozwój lokalnej infrastruktury drogowej stanowi przy tym działanie komplementarne do inicjatyw podejmowanych na szczeblu krajowym w odniesieniu do budowy systemu autostrad i dróg ekspresowych, przyczyniając się do stworzenia spójnego i zintegrowanego systemu transportowego.

Program Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego mają na celu dofinansowanie zadań z zakresu kultury o charakterze projektowym, z wyłączeniem stałej działalności kulturalnej podmiotów. Skierowane są do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, instytucji filmowych, szkół i uczelni wyższych, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych, kościołów i związków wyznaniowych oraz ich osób prawnych. Wyjątek stanowi jeden program – Ochrona zabytków, w ramach którego osoby fizyczne mogą również składać wniosek o wsparcie.

Fundusze norweskie i Europejski Obszar Gospodarczy

Mechanizm Finansowy Europejski Obszar Gospodarczy (EOG) i Norweski Mechanizm Finansowy (czyli tzw. Fundusze norweskie i EOG) to forma bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Islandię, Norwegię, i Lichtenstein nowym członkom UE – kilkunastu państwom Europy Środkowej i Południowej oraz krajom bałtyckim. Głównym celem Funduszy norweskich i Funduszy EOG jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy państwami-darczyńcami a państwem-beneficjentem.

Za koordynację wdrażania Funduszy norweskich i EOG w Polsce odpowiada Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju.

Programy w ramach IV edycji Funduszy norweskich i EOG obejmują:

— Badania Stosowane i Innowacje,

- Badania Podstawowe,
- Rozwój Lokalny,
- Zielona Przedsiębiorczość i Innowacje,
- Sprawiedliwość,
- Sprawy Wewnętrzne,
- Zielona Transformacja,
- Kultura.

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)

Jest to kompleksowy program reform i projektów strategicznych. Jego celem jest wzmocnienie odporności gospodarczej i społecznej oraz budowa potencjału polskiej gospodarki na przyszłość. Powyższy Program ma odbudować kondycję gospodarki po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 i zapewnić jej większą odporność na przyszłe nieprzewidziane okoliczności. Środki przyznawane w ramach programu mają być przeznaczone na modernizację technologiczną, trafić do rodzimych firm oraz poprawić jakość życia Polaków i konkurencyjność naszej gospodarki.

W ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności Polska będzie miała do dyspozycji ok. 58,1 mld euro, w tym: 23,9 mld euro w formie dotacji oraz 34,2 mld euro w pożyczkach. Czas na wykorzystanie tych środków to rok 2026.

Środki muszą być przeznaczone na konkretne inwestycje, wpisujące się w kluczowe obszary dla UE: infrastruktura, transport, energia i środowisko, innowacje, cyfryzacja, zdrowie, społeczeństwo oraz spójność terytorialna.

Wobec powyższego, Plan odbudowy ma na celu zbudowanie odporności poprzez realizację projektów w następujących obszarach:

1. Odporne społeczeństwo:
 - Ochrona zdrowia.
 - Edukacja.
2. Odporne państwo:
 - Cyfryzacja usług publicznych
 - Infrastruktura i komunikacja
3. Odporna gospodarka:
 - Umiejętności.
 - Nowe technologie.
4. Odporne środowisko:
 - Budynki.
 - Energetyka.

Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018 – 2027 (PROO) i Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO)

PROO to program bezpośredniego wsparcia rozwoju polskich organizacji obywatelskich. Dotacje w ramach programu będą przydzielane na rozwój instytucjonalny organizacji oraz realizację ich celów statutowych. Dotacje będzie można uzyskać zarówno na realizację wieloletniej strategii rozwoju organizacji, budowę kapitału żelaznego, ale także np. na zaspokojenie nagłych potrzeb w sytuacjach awaryjnych. Są uruchamiane konkursy dla mediów obywatelskich, organizacji strażniczych, think tanków.

Celem FIO jest natomiast dofinansowywanie projektów mających na celu zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne. Dotację można otrzymać na projekt społeczny. Zakres możliwych do zrealizowania działań obejmuje wszystkie obszary działalności pożytku publicznego. W ramach Programu wydzielone zostały cztery priorytety: „Małe Inicjatywy”, „Aktywne Społeczeństwo”, „Aktywni Obywatele”, „Silne Organizacje Pozarządowe”.

Fundusz Inwestycji Samorządowych

Fundusz Inwestycji Samorządowych zarządzany jest przez Polski Fundusz Rozwoju. Fundusz powstał z myślą o zapewnieniu kapitału niezbędnego dla realizacji inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Fundusz oferuje kilka instrumentów finansowych: kapitał wspólnika/akcjonariusza, pożyczka wspólnika/akcjonariusza, dług podporządkowany względem finansowania bankowego. Samorządy dokonują wyboru wspólnika, jako akcjonariusza w trybie procedur konkurencyjnych. Głównymi sektorami objętymi tą formą finansowania są zadania użyteczności publicznej i zadania własne jednostek samorządu terytorialnego, w tym głównie drogi, ulice, mosty, sektor wodno – kanalizacyjny, infrastruktura społeczna, gospodarka odpadami, transport zbiorowy, ciepłownictwo, ochrona zdrowia. Samorządy mogą pozyskać również środki na obiekty: infrastruktury sportowej, infrastruktury wspierającej biznes czy infrastruktury miejskiej.

Spis tabel i rysunków

Tabela 1. Analiza SWOT – wymiar społeczny	20
Tabela 2. Analiza SWOT – wymiar gospodarczy	21
Tabela 3. Analiza SWOT – wymiar przestrzenny i klimatyczno-środowiskowy	21
Tabela 4. Problemy, przyczyny i potrzeby rozwojowe gminy	23
Tabela 5. Cele strategiczne i operacyjne	26
Tabela 6. Cel strategiczny 1. Podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez rozwój usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych oraz integrację lokalnych społeczności	28
Tabela 7. Cel strategiczny 2. Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, usług, turystyki oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej	32
Tabela 8. Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój przestrzenny oparty na planowaniu funkcjonalnym, ochronie środowiska i klimatu.....	36
Tabela 9. Charakterystyka zlewni jednolitych części wód powierzchniowych, w obrębie których znajduje się gmina Bielsk Podlaski	45
Tabela 10. Ocena aktualności lokalnych planów i polityk rozwoju Gminy Bielsk Podlaski	77
Tabela 11. Harmonogram realizacji działań Strategii Rozwoju Gminy	80
Rysunek 1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bielsk Podlaski - Strefy funkcjonalno-przestrzenne.....	42
Rysunek 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bielsk Podlaski - Środowisko przyrodnicze	46
Rysunek 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bielsk Podlaski - Infrastruktura komunikacyjna.....	48
Rysunek 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bielsk Podlaski - Infrastruktura techniczna.....	51
Rysunek 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bielsk Podlaski - Infrastruktura społeczna oraz dziedzictwo kulturowe.....	54
Rysunek 6. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją	74
Rysunek 7. Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne przedstawione w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030	75
Rysunek 8. Podział zadań realizacji Strategii.....	76